

Gościnniec przyjaźni

Wspieranie harcerstwa na wsi

Związek Harcerstwa Polskiego

Autorki:

hm. Dorota Kotłakowska

hm. Justyna Gachowska

phm. Aleksandra Joniec

Przy współpracy:

pwd. Magdaleny Gachowskiej

pwd. Alicji Paluch

pwd. Magdaleny Wejerowskiej

phm. Bogna Kajdańska

pwd. Beata Kryszyn

ISBN 83-89037-34-3

Publikacja wydana na zlecenie Głównej Kwatery Związku Harcerstwa Polskiego przez Harcerskie Biuro Wydawnicze „Horyzonty”

Druhno Drużynowa, Druhu Drużynowy!

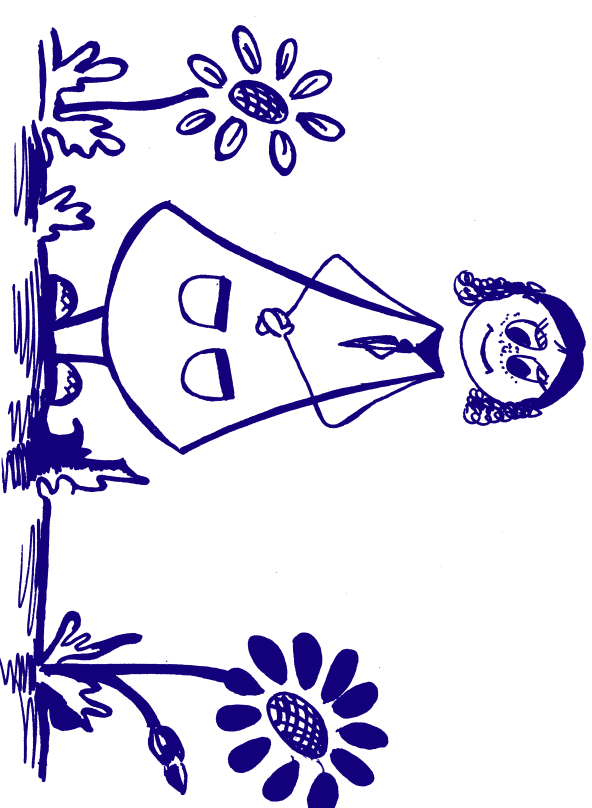
Czy wiesz, dlaczego jednym z priorytetów programowych, przyjętych na ostatnim XXXII Zjeździe ZHP, jest rozwój harcerstwa na wsi? I w dodatku to zadanie Zjazd postawił przed każdym z nas: drużynowym ze Starego Dzikowa i drużynowym z Gdańska, hufcem działającym w mieście wojewódzkim i hufcem działającym na terenie kilku wsi. Każdy instruktor, każdy drużynowy, a także każda gromada czy drużyna ma możliwość wspierania środowisk na wsi.

Pamiętaj, że wieś to miejsce bliższego kontaktu z przyrodą, to gościć i, na którym spotkanie można wiele wspomniać i pomysłowych dzieci – przyszłych członków naszych drużyn, to azy, w którym nie tak bardzo jak w dużym mieście doskwiera nam konkurencja innych organizacji, klubów, oferujących dzieciom ciekawą zabawę. Wieś to szansa, okazja i wyzwanie dla dzisiejszego harcerstwa!

Tylko od Ciebie zależy, czy realizując program „Barwy przyszłości” wraz ze swoimi zuchami i harcerzami zawitasz na GOŚCINIŃCU PRZYJAŹNI.

My tam już na Ciebie czekamy!

Autorki

Gdzie szukać GOŚCINIŃCA PRZYJAŹNI?

Tam, gdzie jest dziecko wiejskie...

Każde dziecko ma te same prawa: prawo do nauki i zabawy, do ochrony zdrowia i dostępu do kultury, do dzieciństwa wolnego od ciężkiej pracy. Dziecko wiejskie często jest krzywdzone przez łamanie chociażby tylko wymienionych praw. Oczywiście, swoim harcerskim działaniem nie zmienimy tej sytuacji, ale być może chociaż trochę poprawimy życie dziecka na wsi. Możemy mu, przez stwarzanie możliwości przeżycia harcerskiej przygody, ułatwić rozwój społeczny, zapewniający udany start w dorosłe życie. Możemy w czasie naszej całorocznej działalności pomóc mu w wyrównywaniu szans edukacyjnych i możliwości rozwojowych. Inicjując współpracę między środowiskami harcerskimi z miast i wsi możemy rozbudzać aspiracje dzieci oraz otwierać przed nimi drogami ludźmi mieszkającymi na wsi perspektywy rozwoju we własnym środowisku lokalnym.

Tam, gdzie jest osamotniony drużynowy...

Każdy drużynowy potrzebuje pomocy. Nie ma w tym nic dziwnego. Każdy potrzebuje wsparcia, które jest związane z potrzebą zrozumienia i przyjaźni. Prowadzenie drużyny nie jest proste. Większe i mniejsze problemy i trudności pojawiają się wielokrotnie podczas pełnienia tej funkcji.

Bardzo dużo pomocy można uzyskać od innych drużynowych – wymiana doświadczeń jest niezwykle efektywną formą „dokształcania się”.

W hufcach miejskich zazwyczaj istnieją namiestnictwa, które skupiają wszystkich drużynowych. Na zbiorach namiestnictwa jest czas na rozmowy, wymianę informacji i doświadczeń. Taka forma wsparcia drużynowego jest dostępna głównie dla drużynowych miejskich. Drużynowy wiejski nie dość, że może mieć problem z kontaktem z drużynami miejskimi, to prowadząc drużynę na wsi, jest trochę „samotny”, wyobcowany i pozostaje sam ze swoimi problemami.

Program „Barwy przyszłości” wychodzi naprzeciw potrzebom drużynowych, naprzeciw potrzebie wsparcia i doświadczenia pomocy od innych drużynowych.

Tam, gdzie jest całkiem inaczej niż u nas...

Bo – wbrew pozorom – swój GOŚCINIŃC PRZYJAŹNI można odnaleźć również w wielkim mieście, zwłaszcza, jeśli poszukuje go drużyna wiejska. Cała tajemnica GOŚCINIŃCA PRZYJAŹNI polega na tym, aby go szukać w miejscu innym, niż to, w którym na co dzień działamy. Zuchy i harcerze mieszkający na wsi zawędrują do przyjaciół z miasta, razem z nimi pójdą do kina czy teatru, zwiedzą muzea, skorzystają z bankomatu, wybiorą się na basen.

Zuchy i harcerze z miasta odpoczną w cichej okolicy wiejskiej, przy pomocy swoich wiejskich rówieśników poznają tajniki prowadzenia gospodarstwa rolnego, hodowli zwierząt, poznają kulturowane tu i pięknym legnowane tradycje i zwyczaje ludowe. Harcerze ze wsi i z miasta zaprzyjaźniają się i opowiedzą o życiu tam, gdzie jest całkiem inaczej niż tu.

Jaka jest dzisiejsza wieś?

Ćwiczenie

1. Spróbuj, bez dłuższego zastanawiania się, uzupełnić tabelkę.

Z czym kojarzy ci się wieś? Wypisz 10 słów, które kojarzą ci się z dzisiejszą wsią.

--

- II. Przypatrz się teraz każdemu wypisanemu słowu. Które skojarzenia wskazują na to, że dzisiejsza wieś może być ciekawym miejscem do życia, pracy, wypoczynku? A które brzmią negatywnie? Wpisz te słowa w odpowiednie pola tabelki.

Szanse

--

Zagrożenia

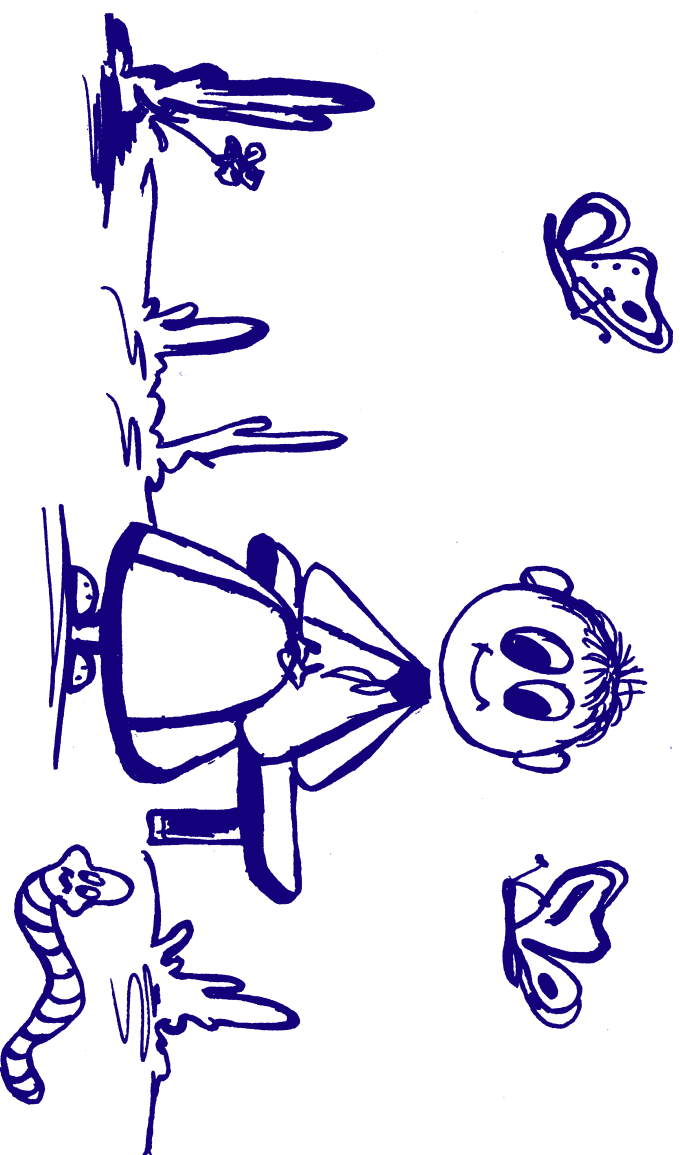
--

Mamy nadzieję, że twoja tabelka jest uzupełniona w obu polach? To dobrze. Należy sobie zdawać sprawę zarówno z szans, jakie stoją przed współczesną wsią, przed dziećmi i młodzieżą żyjącymi na wsi, jak i z zagrożeń, które w związku z dużym bezrobociem i biedą na wsiach oraz z niepełną edukacją dzieci mogą się pojawiać.

W naszym kraju są regiony, w których przed rokiem 1989 istniały państwowe gospodarstwa rolne (PGR-y), a gdzie dzisiaj, na skutek zmian ekonomicznych i likwidacji tych przedsiębiorstw, bardzo dużo ludzi nie ma pracy. W wielu miejscowościach brak jest dostatecznej sieci dróg, kanalizacji, istniejące linie energetyczne wymagają modernizacji. Realna sytuacja polskiej wsi pociąga za sobą niekorzystne skutki dla mieszkańców. Jednym z takich skutków jest utrudniony dostęp do ośrodków kultury i nauki oraz placówek służby zdrowia.

Dzieci mieszkające na wsi już rozpoczynając edukację w szkole podstawowej mają dużo większe problemy niż dzieci z miasta. Są to, między innymi, takie trudności:

- ✿ szkoły (szczególnie gimnazja) zlokalizowane są często w odległości kilku, kilkunastu kilometrów,
- ✿ w szkołach podstawowych bywają klasy wielopoziomowe,
- ✿ nie w każdej szkole są sale gimnastyczne,
- ✿ czasem wyposażenie bibliotek, pracowni i dostęp do pomocy naukowych oraz Internetu jest niedostateczny.

Oczywiście, są też wiejskie szkoły podstawowe, spełniające wymogi nowoczesnej edukacji.

Wybór szkoły ponadgimnazjalnej dla młodzieży ze wsi wiąże się z ogromnymi trudnościami, dotyczącymi przede wszystkim dojazdu, lub zamieszkaniem w internacie, kosztami dojazdu czy mieszkania poza domem.

Ta sytuacja powoduje, że mieszkające na wsi dzieci mają zwykle gorszy start w drodze do dalszego kształcenia. Stanowi to poważne utrudnienie w uzyskaniu atrakcyjnej pracy i niezależności finansowej.

Związek Harcerstwa Polskiego jako organizacja wychowawcza ma bardzo dużo do zaoferowania mieszkańcom wsi. Ale też środowisko wiejskie ma wiele zalet, które warto pokazać zuchom, harcerkom i harcerzom działającym w miastach.

Nasz Związek nie może rozwiązać trudnych problemów społecznych wsi polskiej, jednak zawsze w swej historii znajdował pole do działania tam, gdzie tylko pojawiała się taka potrzeba. Nasza propozycja rozwoju harcerstwa na wsi jest jednym ze sposobów na rozbudzenie aktywności, a tym samym na poprawę możliwości lepszego startu w dorosłe życie dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi.

Którędy droga do GOŚCINIĆA PRZYJAŹNI?

Proponujemy pięć ścieżek rozwoju harcerstwa na wsi:

1. Zapraszamy do kręgu – ścieżka dla drużyn wiejskich, które chcą nawiązać kontakt ze środowiskiem wiejskim i pomóc w powstaniu drużyny wiejskiej.
2. Za horyzontem – ścieżka dla drużyn wiejskich, które chcą poznawać zalety ale też wady życia w mieście przy pomocy harcerzy z drużyny miejskiej.
3. Razem – ścieżka prowadząca do powstawania środowisk partnerskich drużyn wiejskich i miejskich niezależnie od tego, kto inicjuje współpracę.
4. U siebie – ścieżka dla drużyn wiejskich, które tworzą własny program rozwoju i wzmacniania poczucia wartości swoich członków.
5. U siebie i u sąsiada – ścieżka dla drużyn harcerskich aktywnie działających w środowisku wiejskim, a chcących utworzyć środowisko harcerskie w sąsiedniej wsi.

Każdy z tych sposobów to duże wyzwanie dla instruktorów, niezależnie od tego, czy służbę pełnią w dużym mieście, małym miasteczku czy na wsi.

Chociaż do GOŚCINIĆA PRZYJAŹNI prowadzi aż pięć różnych ścieżek, wszystkie one przez wspólne działanie drużyn, gromad, nawiązywanie nowych przyjaźni mają na celu kreowanie obrazu wsi i małego miasteczka jako naszej wspólnej szansy, naszego wspólnego wyzwania, naszego pola służby.

Od czego rozpocząć działania?

Aby coś zrobić, trzeba najpierw to zaplanować. Aby zaplanować, trzeba przeanalizować potrzeby i możliwości drużyny.

Radzimy zaplanować wszystkie zadania co najmniej na rok. Następnie przekonać do planów potencjalnych sojuszników, którzy mogą pomóc w organizacyjnej i finansowej stronie realizacji zadań. Sposoby pozyskania funduszy, np. na wyjazdy do miasta i bilety wstępu do teatru, znajdziesz na str. 19–20, a wykaz fundacji wspierających środowiska wiejskie znajdziesz na str. 21.

Oto etapy, które ułatwią ci podjęcie zadania.

1. Zapoznaj się z książeczką „Gościńiec przyjaźni”.
2. Przedstaw radzie drużyny (w gromadzie ruchowej kręgowi rady) propozycje podjęcia zadań na jednej ze ścieżek.

3. Przeanalizujcie z radą drużyny wasze mocne i słabe strony, wasze potrzeby i możliwości.
4. Wybierzcie ścieżkę, która najlepiej odpowiada waszej gromadzie, drużynie.
5. Napiszcie plan realizacji zadania.
6. Napiszcie, kto może wam pomóc przy realizacji oraz jak tej pomocy będziecie szukać.
7. Ustalcie, z kim musicie porozmawiać, aby rozpocząć działania.
8. Przeprowadź zbiorówkę gromady, drużyny dotyczącą konkretnej ścieżki, w czasie której harcerze, zuchy dowiedzą się o tych planach oraz zastanowią się wspólnie, co można jeszcze zrobić.

Ścieżka 1. Zapraszamy do kręgu

Masz świetną drużynę, która działa w mieście. Na większość biwaków, rajdów wyjeżdżacie poza miasto. Tam twoje zuchy, harcerki i harcerze mają bliższy kontakt ze środowiskiem naturalnym. Tam zdobywają wiedzę o świecie przyrody i umiejętności radzenia sobie w środowisku bez nowoczesnych urządzeń – prądu, gazu, telefonu, komputera. Takie pozamiejskie harcowanie daje możliwość zdobywania sprawności, które trudno zdobyć w mieście, zwłaszcza sprawności ekologicznych i związanych z harcami. Najciekawszym miejscem na gry terenowe i biegi na orientację jest przecieź las.

Najlepszymi znawcami naturalnego środowiska są dzieci i młodzież mieszkająca na wsi. Warto nawiązać kontakt z nimi. Zaprosić do harcerskiego kręgu tych, którzy jeszcze nie znają smaku harcerskiej przygody. W naszym gronie mogą dowiedzieć się, co to jest ZHP, poznać nowe możliwości spędzania czasu, odkryć wartość służby.

Jeśli ty i twoja gromada, drużyna zdecydowaliście się na podjęcie działań w środowisku wiejskim, dokładnie przeanalizujcie swoje możliwości, ale też możliwe do osiągnięcia korzyści dla was i dla pozyskanych dla harcerstwa młodych ludzi.

Co jest dobre w twojej gromadzie lub drużynie?

Zuchy lub harcerki i harcerze z twojej gromady lub drużyny już wiedzą: już potrafią:

--	--

Co atrakcyjnego możecie zaproponować dzieciom i młodzieży na wsi?

Dlaczego dzieci na wsi będą chcieli współpracować z twójgromadą lub drużyną?

Twoje zuchy lub harcerze i harcerki też powinny mieć motywację do współpracy ze środowiskiem młodych mieszkańców wsi.

Czego mogą oczekiwać twoje zuchy lub harcerze i harcerki od dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi?

Czego nowego mogą się od nich nauczyć?

Czego mogą nauczyć twoje zuchy, harcerze mieszkańców wsi, co mogą im zaoferować?

Dobre planowanie to połowa sukcesu!

Zaczynamy!

Zastanów się i zapisz krok po kroku wszystkie planowane działania.

Z kim na początek porozmawiasz, czyje zdanie będzie dla ciebie ważne przy podejmowaniu decyzji o organizacji przedsięwzięć dla dzieci na wsi, w której nie ma tradycji harcerskich?

Do kogo zwrócisz się po poradę, a do kogo o pozwolenie na podjęcie działań?

Jakich informacji i działań oczekujesz od komendanta swojego hufca?

Jakie argumenty przedstawiś dyrekcji wiejskiej szkoły przemawiające za powołaniem drużyny harcerskiej czy gromady ruchowej?

Pamiętaj! Zanim udasz się do przedstawicieli władz lokalnych, porozmawiaj z komendantem miejscowego hufca. Komendant musi wiedzieć, do kogo chcesz pójść i co chcesz powiedzieć. Najprawdopodobniej komendant hufca pójdzie z tobą do przedstawicieli władz lokalnych. Tak samo powinno być przed rozmową z dyrekcją szkoły. Być może dobrze znasz dyrekcję, bo uczyłeś się w tej szkole lub w niej pracujesz – wtedy wizyta z komendantem nie jest niezbędna, ale komendant hufca musi o twoich inicjatywach wiedzieć.

Po pierwszych krokach przekonasz się, że masz dar przekonywania!

Wszyscy, z którymi rozmawiałeś, okazali aprobatę dla twoich zamierzeń. Teraz pora na przedstawienie siebie i harcerstwa w interesujący dla młodych mieszkańców wsi sposób. Od ciebie zależy, czy będziemy mogli rozwijać lub wzmocnić środowiska harcerskie na wsi. Na tobie również spoczywa odpowiedzialność za pozytywny wizerunek harcerstwa.

Przy organizacji imprez integracyjnych nie zapomnij o zaproszeniu na nie osób, które pomogły ci w realizacji zadania – komendy hufca, dyrekcji szkoły, wójta, miejscowego proboszcza, rodziców i innych osób wspierających cię przy realizacji GOŚCINCA PRZYJAŹNI.

Pamiętaj także, że formy możesz różnie wykorzystać – możesz zorganizować biwak czy rajd i podczas nich zaplanować na przykład ognisko, turniej, konkurs.

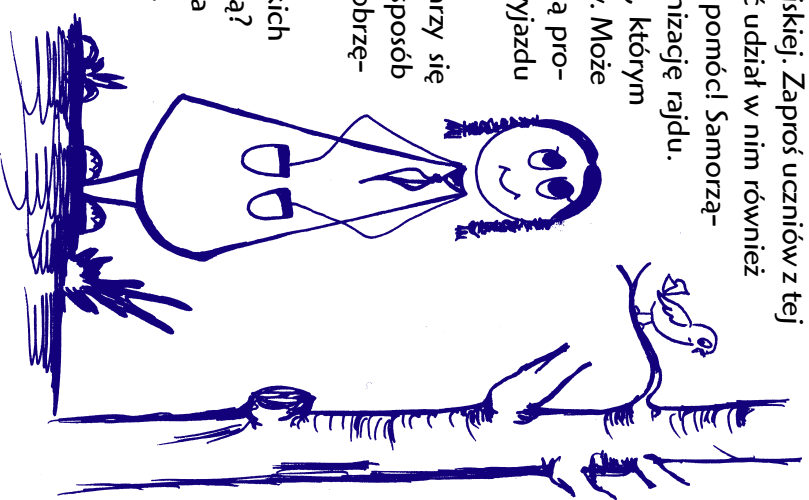
Oto kilka propozycji na integracyjny początek:

☞ **Rajd** – zorganizuj rajd na terenie bliskim wybranej szkoły wiejskiej. Zaprosz uczniów z tej szkoły. Musisz pamiętać o tym, że powinieneś zaproponować udział w nim również wychowawcom klas – oni znajdą swych uczniów i mogą wam pomóc! Samorządowi uczniowskiemu szkoły wiejskiej zaproponuj współorganizację rajdu.

Taki rajd pozwoli promować harcerstwo. Uczniom ze szkoły, którym się spodoba harcowanie, zaproponujesz wstąpienie do drużyny. Może znajdziesz kogoś, np. nauczyciela, który zechce razem z tobą prowadzić drużynę? Rajd dla twojej drużyny będzie okazją do wyjazdu poza miasto, ale także okazją do służby na rzecz innych.

☞ **Ognisko dla mieszkańców wsi** – ognisko najbardziej kojarzy się z harcerstwem – ale jak je zorganizować i przeprowadzić w sposób interesujący dla osób nieznanymi harcerskich zwyczajów, obrzędów i piosenek? Przemyśl to dobrze!

Może wcześniej powielisz teksty piosenek dla nieharcerskich uczestników ogniska, a może sprawdzisz, jakie piosenki znają? Wspólny śpiew, jak wiesz, bardzo integruje! W czasie ogniska możesz zaprezentować swoją drużynę oraz opowiedzieć o tym, jaką współpracę zamierzacie podjąć. Możecie też przygotować gawędę o tym, dlaczego warto być harcerzem lub przygotować gawędę o tradycjach ognia.

☞ **Udział w obchodach Ludowego święta** – spróbuj wraz z drużyną pomóc w przygotowaniu festynu, przygotować prezentację harcerskich umiejętności. A może twoja drużyna zajmie się przygotowaniem prawdziwej grochówki w kuchni polowej?

☞ **Turniej integracyjny** – możesz przygotować kilkanaście konkurencji dla osób w różnym wieku, najlepiej, jeśli zespoły będą mieszane, złożone z harcerzy i chętnych dzieci ze wsi. Jeżeli się uda, w turnieju mogą wziąć udział rodzice harcerzy, rodzice dzieci ze szkoły, a także nauczyciele. Twój harcerze powinni być nie tylko organizatorami, ale też uczestnikami imprezy.

☞ **Mecz sportowy** – możesz zorganizować integracyjny mecz piłki nożnej, pograć w dwa ognie, siatkówkę czy koszykówkę. Niech konkurują ze sobą drużyny, w których będą zuchy, harcerze z twojej drużyny oraz ze szkoły, gdzie planujesz drużynę założyć. Taki mecz będzie sprzyjał nawiązaniu kontaktów.

W wielu wsiach znajdują się w dobrym stanie boiska sportowe, możesz też wykorzystać boisko szkolne. Mecz na początek działania to dobry sposób na wzajemne poznanie.

☞ **Zielone przedszkole** – jeżeli zamierzasz rozpocząć działalność na wsi w trakcie wakacji, to jest do dobra okazja do zorganizowania stancji NAL lub zielonego przedszkola. Zielone przedszkole polega na opiece nad najmłodszymi mieszkańcami wsi w trakcie sianokosów czy żniw. Za taką pomoc na pewno usłyszycie wyrazy wdzięczności zapracowanych rodziców i zdobędziecie ich poparcie do dalszych działań.

Propozycji zapewne masz wiele – kilka znajdziesz jeszcze w tej broszurce w rozdziale „Tęczowy Wór Pomysłów”.

Ścieżka 2. Za horyzontem

Ta ścieżka jest przeznaczona dla drużyn, które świetnie radzą sobie z działalnością w środowisku wiejskim a teraz chciałyby poznać specyfikę pracy w mieście. Twoje zuchy, twoje harcerki i harcerze będą mieli okazję zdobycia wiedzy o kulturze, tradycjach i historii wybranego przez siebie miasta, ale też dowiedzą się, jakie możliwości edukacyjne i możliwości związane ze zdobywaniem zawodu i pracy oferuje miasto.

Twoja gromada, drużyna może w trakcie wędrówek i zwiedzania zapoznać się z ofertą miasta. Możecie zdobyć informacje o jego:

- ☞ kulturze – uczestnicząc w koncertach, przedstawieniach teatralnych, wystawach,
 - ☞ historii i tradycjach – zwiedzając zabytki, biblioteki, muzea, obiekty administracji publicznej,
 - ☞ rynku pracy – odwiedzając wybrane zakłady pracy, spotykając się z przedstawicielami różnych profesji.
- Gromada zuchowa lub drużyna harcerska w mieście będzie waszym przewodnikiem.

Ich pomoc okaże się nieoceniona w kwestii poszukiwania tanich noclegów na dłuższy biwak. Można wykorzystać ich harcówkę, może szkołę, w której się uczą, albo siedzibę komendy hufca.

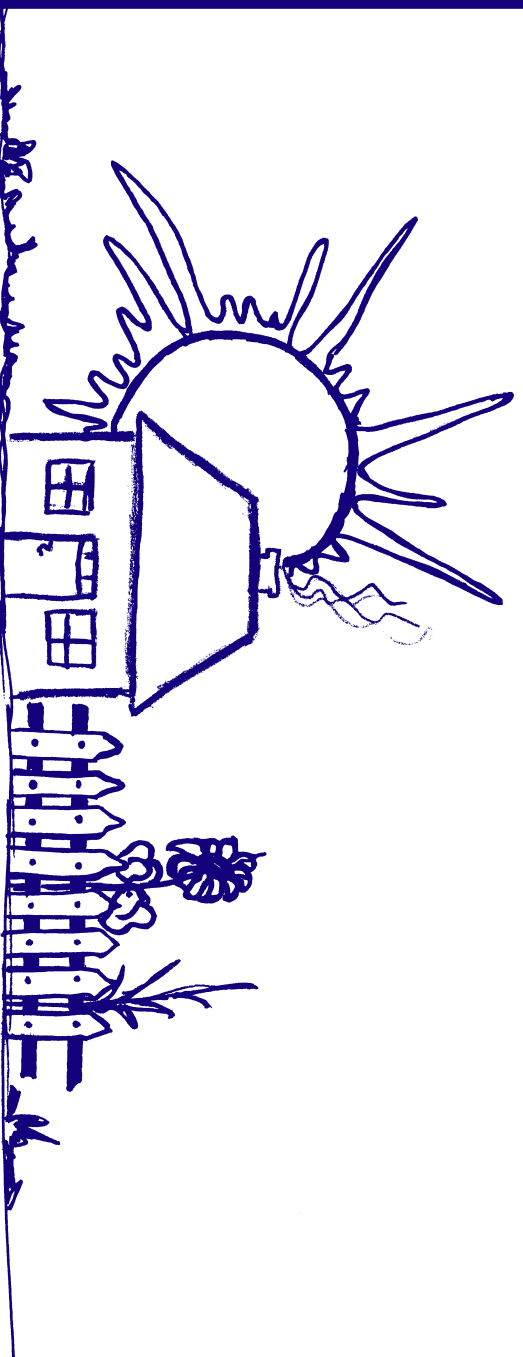
Harcerze pomogą także w przygotowaniu rajdu po mieście, np. szlakiem ciekawych architektonicznie budowli albo przy organizacji wizyty w wybranym zakładzie pracy.

Przecież oni najlepiej znają swoje miasto. A może znajomość swojego miasta nie jest wśród harcerzy zadawalająca? Może przy okazji zdobędą sprawność „przewodnika po swoim mieście” lub odznakę krajoznawczą regionu lub Polski?

Wszystko, czego nauczą się twoje zuchy, harcerki i harcerze w trakcie zwiedzania miasta, powinny przedstawić swoim kolegom i koleżankom na wsi.

Wystarczą tylko dobre chęci i wyobraźnia!

1. Warto w trakcie miejskich wędrowek robić zdjęcia, zbierać foldery, informatory a później wykorzystać je do przygotowania relacji w szkolnej gazecie adresowanej do wszystkich uczniów szkoły we wsi.
2. Jeśli twoi harcerze i harcerki podczas wizyty w mieście byli w teatrze albo w kinie, i wiedzą, jak wygląda profesjonalna scena, scenografia, gra aktorska, plakat teatralny, mogą przygotować przegląd teatrów klasowych w szkole lub gminnym ośrodku kultury.
3. Odwiedziliście w mieście kawiarenkę internetową? A może w waszej szkole udałoby się zorganizować podobną? Spróbujcie uzyskać dostęp do sali komputerowej w waszej szkole lub pobliskim gimnazjum w wyznaczonych godzinach. Czy wiecie, że wiele małych miasteczek i wsi ma swoje strony internetowe? Może i u was tak jest. Jeśli nie, twoja drużyna ma przed sobą ciekawe zadanie. Po założeniu strony internetowej zaprezentujecie na niej swoją wieś, szkołę czy drużynę.

4. Po wizycie w zakładzie pracy w mieście zajrzyj do innej książeczki „Barw przyszłości” – „Moje kolory”, gdzie znajdziesz wskazówki, jak inspirować wychowanków do zastanawiania się nad podjęciem w przyszłości atrakcyjnej i satysfakcjonującej finansowo pracy zawodowej. Przygotowuj harcerzy do urzeczywistniania marzeń!

Warto nawiązać kontakt z drużyną działającą w mieście.

Zastanów się, kogo szukać:

Jakiej drużyny będziesz szukać?

- ☘ Zuchowej? Harcerskiej? Harcerzy starszych? Wędrowników?
- ☘ W jakiej odległości do was może działać?
- ☘ Jakie miasto czy środowisko może być najbardziej interesujące dla twoich zuchów/harcerzy?
- ☘ Czy będziesz się kierować jeszcze innymi aspektami (specjalność drużyny, bohater drużyny itd.)?

A teraz zacznij szukać! Możesz to zrobić przez:

- ☘ komendę hufca,
- ☘ udział w jakimś przedsięwzięciu hufcowym czy chorągwanym i poznanie tam drużynowego chętnego do współpracy,
- ☘ przez Internet – wiele drużyn i hufców ma swoje strony internetowe.

Ścieżka 3. Razem

To ścieżka dla dobrze pracujących drużyn niezależnie od tego, czy działają w środowisku wiejskim, czy miejskim. Dla drużyn już stabilnych, z co najmniej rocznym stażem pracy. Dlaczego taki warunek?

Na tej ścieżce spotkają się drużyny, które początki harcerskiej przygody mają już za sobą. Chcą teraz dodatkowo pobudzić aktywność swych zuchów, harcerek i harcerzy. Drużyny, które mają dużo do zaoferowania i mogą sobie pomóc w wykonywanych zadaniach. Razem zechcą opracować wspólne przedsięwzięcia, których realizacja odbędzie się i w mieście, i na wsi.

Przygotowując wiele atrakcyjnych działań możesz:

- ☘ zapewnić harcerzom i zuchom z drużyny możliwość przeżycia wspólniejszej przygody i rozwoju zainteresowań,
- ☘ pokazać zuchom, harcerkom i harcerzom różnice życia w naszych miastach i na wsi,

☞ wykazywać możliwości kreatywnego wspólnego rozwiązywania niektórych problemów ekologicznych, edukacyjnych, społecznych.

Drużyny i gromady miejskie będą miały możliwość zapoznać się z różnymi rodzajami gospodarstw rolnych, z działalnością na rzecz ochrony środowiska naturalnego, z bazą wypoczynkową dla turystów – gospodarstwami agroturystycznymi, ale też z polską twórczością ludową, dziedzictwem kulturowym wpływającym z wielopokoleniowych doświadczeń, bogactwem lasów, pięknem pól i łąk w każdej porze roku. Przewodnikami po wsi będą oczywiście jej mieszkańcy – harcerki i harcerze. Członkowie drużyn wiejskich będą mieli możliwość poznać miasto, w którym większość z nich pewnie będzie kiedyś się uczyć, studiować.

Podjęcie działań wyznaczonych tą ścieżką pomoże wzmocnić obie drużyny oraz urozmaici wasze plany. To znakomita okazja do rozpoczęcia działań innych niż dotychczas – teraz będziecie mieli szersze pole działania i bogatsze możliwości realizacji planu pracy. Współpraca pomoże wam pełniej wykonywać zadania na stopnie harcerskie a także zdobywać sprawności, które dotychczas mogły być trudne do wykonania ze względu na „technicznych”.

Jak wejść na tę ścieżkę?

1. Nawiąż kontakt z drużyną z innego niż twoje środowiska, czyli z miasta, jeżeli jesteś drużynowym wiejskim lub ze wsi, jeżeli twoja drużyna działa w mieście.
2. Przekonaj wybranego drużynowego do podjęcia wspólnego zadania. Wykaz mu walory partnerskiej współpracy. Zaproponuj mu wspólne działanie. Razem możecie „przenieść góry”!
3. Jeśli go przekonałeś – opracujcie plan przedsięwzięć. Zorganizujcie zbiórki rad drużyn. Może warto zrobić wspólną zbiórkę dwóch rad drużyn – będzie to pierwszy krok do współpracy. Podzielcie zadania między siebie, rady drużyn, ale też między wszystkie zastępy w drużynach.
4. Zorganizujcie na początek wspólny biwak, który będzie forum wymiany doświadczeń i podkreśli znaną wszystkim zasadę braterstwa. Bez względu na to, czy działamy w mieście, czy na wsi, łączą nas te same ideały. Może od tego biwaku rozpocznie się seria wspólnych wyjazdów, wspólne działania, kolonia lub obóz.

Ścieżka 4. U siebie

To ścieżka dla drużyny wiejskiej, która już działa. Nie macie możliwości stałej współpracy z inną wiejską czy miejską drużyną; inne ścieżki też, z różnych przyczyn, są dla was za trudne lub niemożliwe do podjęcia...

Ale jesteście, działacie, potrzebujecie inspiracji do dalszej pracy? Ta ścieżka jest dla was.

Chcemy, aby twoje zuchy lub harcerki i harcerze znalazły miejsce do indywidualnego rozwoju we własnej miejscowości. Tu – u siebie – powinny stopniowo poznawać swoje prawa do rozwoju, do najlepszego

startu w dorosłe życie. Chcemy pomóc ci rozbudzić ich aspiracje oraz poczucie odpowiedzialności za rozwój własny i swojej wsi, i gminy.

W zaplanowaniu działań pomocne będą pomysły przedstawione w poszczególnych ścieżkach. Wybierz z nich takie propozycje i zadania, które mogą być ciekawe dla twojej drużyny.

Ścieżka 5. U sąsiada

Ta ścieżka przeznaczona jest dla dobrych drużyn pracujących na wsi, które odkryły harcerską przygodę i chcą rozszerzyć swą działalność. Chcą stworzyć gromadę lub drużynę w sąsiedniej wsi. Wiedzą, jak to zrobić, bo im przecież w podobnych warunkach się udało.

Prowadzisz taką właśnie drużynę? Jesteś takim drużynowym? Ponieważ twój harcerze oraz potencjalni nowi członkowie ZHP mieszkają w podobnych środowiskach, na początek będzie ci łatwiej przekonać dzieci (a także ich rodziców i nauczycieli) do swoich planów. Poza tym pamiętasz, jak tworzyłeś swoją drużynę, kto ci pomagał, jakie działania podejmowałeś, aby twoja drużyna była dobra. A więc najlepszą receptę napiszesz ty sam...

Masz już pierwsze wytyczne, jak rozpocząć prace na poszczególnych ścieżkach. Niezależnie od tego, która z nich wybrałeś

Pojawia się pytanie: co dalej?

Jak w każdej dobrze prowadzonej drużynie, gromadzie należy opracować roczny plan działania. Aby dobrze zaplanować zadania drużyny, gromady, musicie wziąć pod uwagę:

- ☞ oczekiwania i zainteresowania swojej gromady czy drużyny – zastanówcie się, co byście chcieli osiągnąć, co możecie zaproponować potencjalnym członkom nowej drużyny,
- ☞ program gwiazdek lub stopni i sprawności – zaplanujcie z radą drużyny zadania, które mogą realizować członkowie podczas zdobywania gwiazdek, stopni. Przeanalizujcie, jakie sprawności mogą być członkowie drużyny dzięki podjętym działaniom na rzecz tworzenia harcerstwa w sąsiedniej miejscowości,
- ☞ potrzeby środowiska lokalnego – musicie zorientować się, jakie są problemy miejscowości, w której chcecie założyć drużynę. To pomoże wam w realnej ocenie zadań, które będą wykonalne, zrezygnujcie z tych, które będą nierealne. Zorientujcie się, jak wygląda życie dzieci i młodzieży w tej miejscowości, jak wygląda szkoła, co robią mieszkańcy,
- ☞ program hufca, chorągwi, Związku – w programie hufca i chorągwi znajdziecie także imprezy, na które możecie przyjechać z „nową drużyną”. Weźcie pod uwagę także program „Barwy przyszłości” i jego pozostałe kierunki,

☘ sojuszników – z jakimi osobami możecie podjąć współpracę, kto będzie pomocny, jak dotrzeć do potencjalnych przyjaciół,

☘ bazę lokalową – powinniście znaleźć miejsce, w którym będą odbywały się zbiórki. W tym mogą pomóc już pozyskani sojusznicy.

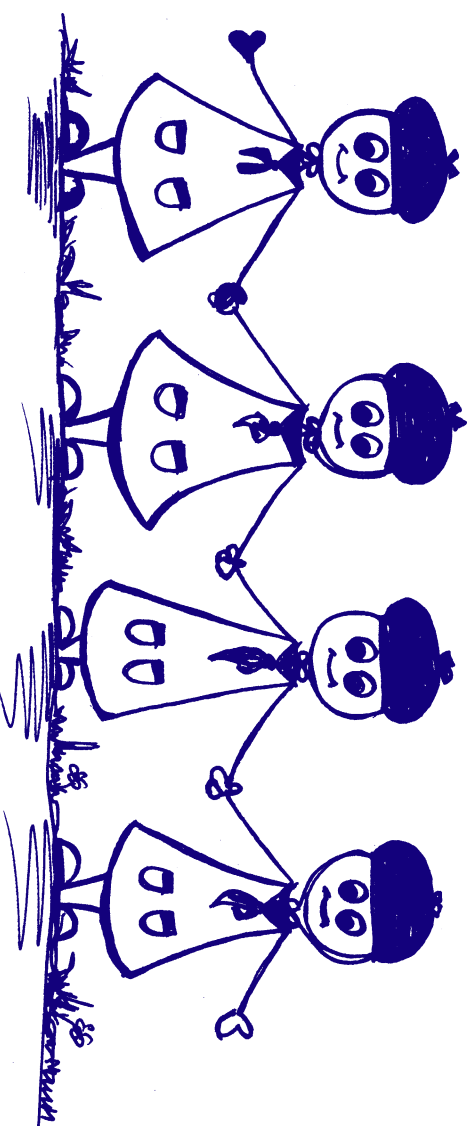
Rozpoczęcie realizacji takiego zadania to dla was duże wyzwanie. Pomyślcie więc równocześnie o swoim rozwoju instruktorskim – czy wejście na GOŚCINIĘC PRZYJAŹNI nie może być także początkiem zdobywania nowego stopnia instruktorskiego? Czy zadań, które planujecie, nie warto wpisać do karty próby?

Buduj swój program

Decyzja o podjęciu zadań na którejs ze ścieżek musi być przemyślana, przeanalizowana pod każdym względem. Na pewno przydatna będzie analiza sytuacji twojej drużyny – wad, zalet, mocnych i słabych jej stron. To dokładne przemyślenie, przedyskutowanie z radą drużyny, co chcecie, co możecie zrobić, jakie zadania jesteście w stanie realizować.

Bardzo istotna będzie analiza zdobywanych do tej pory w drużynie stopni i sprawności. Możesz zobaczyć, jakie zadania harcerki i harcerze powinni wpisać do kart prób na kolejne stopnie. Dokładnie przeanalizuj sprawności, jakie możecie zdobyć. W drużynach starszoharcerskich zastanówcie się nad tym, jakie projekty mogą zaplanować i zrealizować zastępy, a w drużynach wędrowniczych, które znaki służb będziecie zdobywać.

Budując program realizacji GOŚCINIĘCA PRZYJAŹNI powinniście zatocchić sobie cel na cały rok, co chcecie osiągnąć i jakie zadania temu posłużą. Następnie powinniście podzielić zadania między zastępy i budować harmonogram realizacji wybranej ścieżki.

Kto może pomóc przy realizacji planów?

Teraz musicz rozzejrzeć się i pozyskać sojuszników, którzy mogą pomóc w realizacji zadań.

Na początek na pewno możecie szukać wsparcia w:

- ☘ komendzie hufca,
- ☘ szkole w wybranej przez gromadę lub drużynę wsi,
- ☘ wśród rodziców swoich zuchów, harcererek i harcerzy,
- ☘ parafii,
- ☘ sołectwie, urzędzie gminy.

W komendzie hufca, w namiestnictwie zuchowych czy harcerskim znajdziesz materiały repertuarowe lub metodyczne, które mogą przydać się do przygotowania zbiorów, zaplanowania wspólnego obozu czy kolonii. Ale co najważniejsze – twoim sprzymierzeńcem na pewno będzie komendant hufca. U niego na początku drogi znajdziesz pomoc i wsparcie. Jeśli przyjdiesz do nawet najbardziej zapracowanego komendanta hufca ze wstępnymi pomysłami na podjęcie służby na rzecz rozwoju harcerstwa – on poradzi, jak przygotować prawidłowy harmonogram działań i kogo zaangażować do pomocy. Na pewno zgodzi się pojechać wraz z tobą na rozmowę z dyrektorką szkoły wiejskiej, z którą ty i twoja drużyna szukacie kontaktu. On też dla dyrektorki szkoły, pedagoga szkolnego, sołtysa lub wójta na wsi jest gwarantem twoich poważnych i odpowiedzialnych zamiarów.

W szkole, gdzie uczą się członkowie drużyny, z którą chcecie współpracować, poza dyrektorką i pedagogiem szkolnym warto pozyskać do swoich planów wychowawców klas. Wśród nich jest wielu entuzjastów z prawdziwym powołaniem do służby na rzecz dzieci i młodzieży.

Spróbujcie zdobyć miejsce do realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Tam też warto będzie prezentować efekty współpracy – zamieszczać wystawy prac plastycznych, fotografii, eksponatów zdobytych w trakcie wypraw. Na odpowiednich do tego lekcjach uczniowie – członkowie gromad i drużyn mogą przedstawić wyniki przeprowadzonych samodzielnie czy z gromadą/ drużyną badań, pokazać zrobiony zielnik czy samodzielnie namalowany na szkle obraz. Jeśli opisując wykonane działania zaznaczą, że zrobili je w czasie zuchowych czy harcerskich zbiorów, będzie to najlepsza promocja naszej organizacji i zachęta dla innych, aby też się do was przyłączyli. Jeżeli pozyskasz do współpracy wychowawców, być może uda się zagospodarować godziny wychowawcze na wspólne działania – także na rzecz uczniów klasy, którzy nie są harcerzami – można przygotować ciekawe zajęcia, gry, zabawy.

Wśród rodziców, którzy cię znają, najłatwiej uzyskać wsparcie – oni rozumieją, że dobrze opiekujesz się ich dziećmi. Znajdź cię z niejednego działania – przecież pomagali już w przeprowadzaniu rajdu, pomagali

zdobyć nagrody na konkurs, ułatwili znalezienie taniego transportu sprzętu na obóz. Nowe zadanie, przed którym stoi twoja gromada czy drużyna, to może być również zadanie realizowane z nimi.

Spróbuj już na początku zaplanować kilka imprez dla nich – przykład zuchowego startu znajdziesz w rozdziale „Tęczowy Wór Pomysłów”; turnieje rodzinne czy obchody Dnia Matki to nic trudnego dla twoich zuchów lub harcerzy i harcererek, a przy tym wspaniała zabawa. Takie formy докладnie zaplanowane i zrealizowane wzmocnią uznanie, jakim cieszysz się wśród nich.

W miejscowej parafii też możesz szukać wsparcia. Jeśli nie wiesz, jak zacząć rozmowę z proboszczem, poradź się kapelana hufca lub chorągwi.

Ale przecież sam też sobie poradzisz. Proboszczowi na wsi szczególnie powinno zależeć na tym, aby oddani równieź ich opiece najmłodszy parafianie spędzali pożytecznie czas i kształtowali postawy zgodne z wartościami zawartymi w Prawie i Obietnicy Zucha, Prawie i Przrzeczeniu Harcerskim. Wiele jest też uroczystości i świąt kościelnych, przy organizacji których drużyna czy gromada może pomóc. Zdarza się też, że właśnie w domu parafialnym można znaleźć miejsce na harcówkę.

Bardzo często na wsiach harcerskie drużyny swoje harcówki mają w siedzibach Ochotniczej Straży Pożarnej. A może z czasem zostaniecie drużyną o specjalności pozarniczej?

Jedną z pierwszych wizyt na wsi, niezależnie, którą ścieżkę naszej propozycji wybierzesz, należy złożyć w urzędzie gminy. W trakcie rozmowy, przeprowadzonej najlepiej w towarzystwie komendanta hufca, musisz wykazać korzyści dla wsi a tym samym również dla gminy, wynikające z aktywnej działalności harcerstwa.

Co ty i twoja drużyna macie do zaoferowania młodym mieszkańcom w wybranej wsi?

Wiemy, że poradzisz sobie doskonale!

Pamiętaj jednak, że właściwy wydział w urzędzie jest odpowiedzialny za sprawy edukacji, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży na swoim terenie. Jeśli podejmiesz się uczestniczyć w realizacji również ich zadań, to nie przychodzisz jako petent, ale jako partner. Powinieneś od początku przedstawić się jako osoba kompetentna i świadoma swej wartości oraz istoty zadań wynikających z takiego partnerstwa.

Musisz przemyśleć trudności, jakie możesz napotkać w działaniu. Może sołtys czy wójt już na początku wskaże, jak je stopniowo pokonywać? Każdy z pozyskanych przez ciebie sojuszników może pomóc ci w rozwiązywaniu trudności.

Między innymi powinieneś podjąć rozmowy na temat godzin dojazdów uczniów ze szkoły do domów po zakończonych zbórkach – kwestia rozkładu jazdy gimbusów jest bardzo ważna – jeśli zuchy czy harcerze nie będą mieli transportu do domu po zakończonej zbiórce, zbiórek nie będzie. W wielu miejscowościach jest to problem nie do rozwiązania. Ale nie należy poddawać się! Zapewniamy, że są też takie miejscowości, gdzie wójt udostępni gimbusa na sobotnie wycieczki drużyn harcerskich!

Na początek warto jest przygotować zaproszenie dla przedstawicieli urzędu gminy na imprezę promującą całą rozpoczynającą się działalność.

Harcerstwo najlepiej pokazać w działaniu!

Objętne, czy będzie to festyn, zielone przedszkole, stanica NAL, ognisko, happening ekologiczny. Najważniejsze, aby był bardzo dobrze przygotowany, sprawnie przeprowadzony i oczywiście atrakcyjny dla uczestników.

Pamiętajcie, że wśród dorosłych są osoby, które były harcerzami. Takie osoby chętnie wam pomogą.

Fundacje i stowarzyszenia zajmujące się wspieraniem środowisk wiejskich.

- ✿ Fundacja im. Zofii i Władysława Pokusów Wspierania Edukacji Młodzieży Wiejskiej – funduje stypendia naukowe najzdolniejszym studentom pochodzącym z terenów wiejskich – www.fpokusa.prv.pl
- ✿ Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej – www.efrwp.com.pl
- ✿ Fundacja Wspomagania Wsi – www.fww.com.pl
- ✿ Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa www.frdpa.org.pl – są tu informacje o programach adresowanych do młodzieży

TĘCZOWY WÓR POMYSŁÓW

Dzięki realizacji zadań GOŚCIŃCA PRZYJAŹNI chcielibyśmy, aby zuchy, harcerze i harcerki zarówno w mieście, jak i na wsi wspólnie stawiali się wartościowymi obywatelami środowisk lokalnych w Polsce.

Na następnych stronach tej broszurki znajdziesz propozycje zadań przygotowujących twoje zuchy, harcerki i harcerzy do nowoczesnego spojrzenia na otaczającą rzeczywistość. Możesz je wykorzystać do budowania nowej świadomości dzieci i młodzieży oraz uczenia jej, jak posługiwać się zdobywaną systematycznie wiedzą w praktycznych poczynaniach małych społeczności, do tworzenia okazji wyzwalających różnorodne inicjatywy lokalne.

Nasze propozycje zostały podzielone tematycznie: dziedzictwo kulturowe, działania ekologiczne, turystyka i sport. Realizacja zadań zawsze wiąże się z jakimiś kosztami. Sytuacja finansowa drużyn na ogół jest trudna – dobrać to zarówno twojej drużynie, jak i drużynie partnerskiej. Przy planowaniu i realizacji zadań „Gościńca przyjaźni” skorzystaj z „Palety możliwości”. Tam znajdziesz pomysły na pozyskiwanie środków.

WóR jest bardzo obszerny – znajdziesz tu krótkie opisy zadań, ale też całe scenariusze dużych przedsięwzięć. Są też hasła do wykorzystania przy planowaniu zadań na stopnie, sprawności czy elementów zbiórek.

Bardzo liczymy na to, że wzbogacisz nasz „worek” swymi pomysłami, przesyłając scenariusze przeprowadzonych i sprawdzonych imprez czy konspekty zbiórek. Czekamy także na ciekawe zadania i pomysły do realizacji prób na stopnie harcerskie. Udostępnimy je oczywiście wszystkim zainteresowanym rozwijaniem pracy harcerskiej oraz wykorzystamy w trakcie szkoleń liderów harcerstwa na wsi.

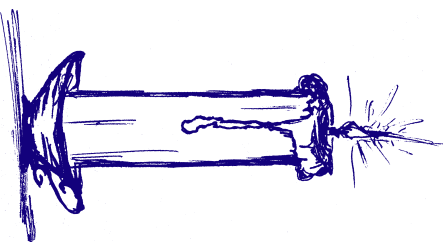
W taki sposób możesz stać się pomocny nie tylko swojemu środowisku, ale innym drużynowym działającym w całej Polsce, mającym podobne problemy do twoich.

TRADYCJE I ZWYCZAJE LUDOWE

Najwięcej obrzędów związanych z kulturą ludową zachowało się w niezmiennych formach w środowiskach wiejskich. W wielu krajach pierwsze zwyczaje i obrzędy kształtowały się w czasach pogańskich, a związane były z wyznawaną przed wiekami wiarą. Tak też było i w Polsce.

Święto Matki Boskiej Gromnicznej – 2 lutego

- ✿ Warsztaty plastyczne – lanie świec i zdobienie ich, tworzenie kompozycji dekoracyjnych ze świec. Wystawa – ekspozycja świec gromnicznych – starych i nowych.

Tłusty czwartek i „ostatki”

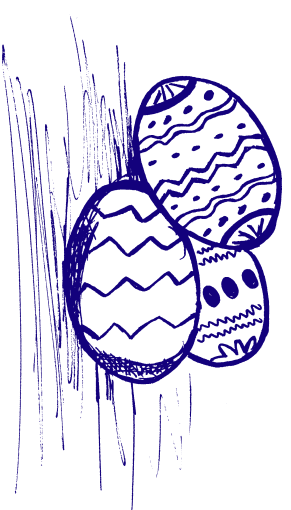
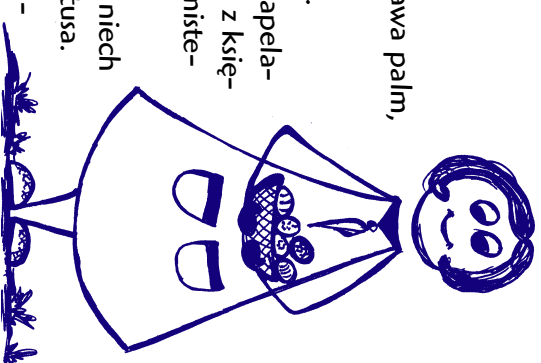
- ✿ Warsztaty kulinarne – smażenie pączków i faworków. Najciekawszą częścią takich warsztatów będzie wspólna degustacja. Można na nią zaprosić rodziców lub nauczycieli ze szkoły.

Powitanie wiosny – 21 marca

- ✿ Topienie marzanny
- ✿ Poszukiwanie śladów wiosny
- ✿ Wiosenne porządki

Obzędę i zwyczajne związane ze Świętami Wielkanocnymi

- ✿ Warsztaty plastyczne – wykonanie palm na Niedzielę Palmową; wystawa palm, sprzedaż (praca zarobkowa drużyny).
- ✿ Wyprawa na pola uprawne z palmami – w celu zapewnienia urodzaju.
- ✿ Zapoznanie z historią misteriów Triduum Paschalnego – spotkanie z kapelanem lub innym księdzem. Jako drużynowy możesz przygotować razem z księdzem ciekawą zbiórkę. Jeżeli w okolicy jest wystawiane wielkanocne misterium Męki Pańskiej, uczestniczenie w nim (także jako aktorzy).
- ✿ Udział w uroczystościach Triduum Paschalnego, w Wielki Piątek harcerze niech przygotują cienie i rozpalą ognisko. Pełnienie wart przy grobie Chrystusa.
- ✿ Przygotowywanie koszyczka wielkanocnego (święconki) dla mieszkańców domu opieki społecznej.
- ✿ Konkurs na najpiękniejszą pisanekę. Pisaneki także można sprzedawać.

- ✿ Udział w kościele w obrzędzie święcenia ognia, wody i soli.
- ✿ Budowanie karuzeli i huśtawek (aby szczęściło się w domu, dziewczęta i młode mężatki powinny huśtać się w czasie tych świąt) – wykonanie projektów, makiet.
- ✿ Wywiady w domach na temat tradycyjnych potraw świątecznych. Można w drużynie zorganizować konkurs między zastępami na samodzielnie upieczoną najpiękniejszą drożdżową babę wielkanocną.

- ☼ Przygotowanie prezentów („zajęczków”) dla dzieci z domu dziecka.
- ☼ Zwyczaj polewania wodą w poniedziałek wielkanocny – śmigus-dyngus.

Zielone Świątki – Zestanie Ducha Świętego

- ☼ Wyprawa drużyny (zastępów) po tatarak lub gałązki brzozone.
- ☼ Ozdabianie domów tatarakiem.
- ☼ Udział w obchodach Święta Ludowego we wsi czy w gminie.
- ☼ Wybór dziewczyny na „królową” i wspólne obchodzenie pól dla zapewnienia urodzaju.

Boże Ciało

- ☼ Warsztaty plastyczne – projektowanie ołtarza.
- ☼ Wraz z rodzicami dzieci lub z grupą ministrantów urządzenie ołtarza. W uzgodnieniu z ks. proboszczem wykonanie ołtarza harcerskiego.

Noc Świętojańska – 23 czerwca

W wigilię św. Jana (tradycyjnie uznawanej za najkrotszą noc roku) organizowano całonocne zabawy. Wierzono, że w tym dniu wyjątkową moc ma ogień, woda i rośliny. Uroczyscie święcono w tym dniu wody w rzekach i jeziorach.

- ☼ Puszczanie wianków przez dziewczęta na wodę „Płyńże mój wianeczku ku dalekim brzegom, po-zdrów ode mnie chłopca kochanego”.
- ☼ Rozpalanie ognisk (w niektórych regionach nazywanych sobótkami), skakanie chłopców przez ogniska, tańce, korowody.
- ☼ Gra nocna „Wyprawa po kwiat paproci”.

Żniwa

Zwyczaje związane ze żniwami możesz wykorzystać jako propozycje zadań:

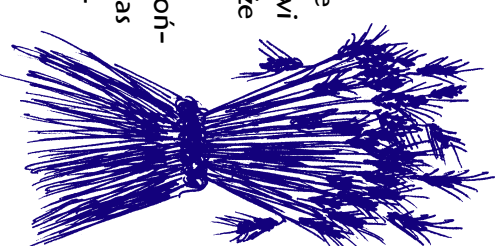
- ☼ Zdobienie ostatniego snopa zboża.
- ☼ Konkurs wiązania i układania snopów.
- ☼ Zwiad w poszukiwaniu dawnych narzędzi do żęcia zboża – jak wyglądały, jak posługiwano się nimi.
- ☼ Wypłatanie wienca ze wszystkich rodzajów zbóż i kwitnących kwiatów oraz orzechów.
- ☼ Nauczenie się pieśni żniwiarzy.

Święto Matki Bożej Zielnej – 15 sierpnia

- ☼ Wyprawa na pola i łąki po ziola do święcenia w kościele.
- ☼ Warsztaty plastyczne – komponowanie i wypłatanie wianuszków z roślin leczniczych.

Dożynki

- ☼ Wszyscy gospodarze przygotowują wience dożynkowe z kłosów żętych zbóż. Wience mogą być w formie wianka wiązanego na kole z drutu lub wianka w formie korony. Z wiencami żniwiarze wyruszają do zagrody lub w wyznaczone w danej miejscowości miejsce i tam wręczają je najlepszemu gospodarzowi w danym roku. On zaś wita wszystkim chlebem i solą. Wasza drużyna też może wpleść wieniec.
- ☼ W niektórych regionach Polski występuje zwyczaj urządzania dożynek po zakończeniu całych żniw, ale też po zakończeniu żniw każdego rodzaju zboża. Podczas takich „etapowych” dożynek wykonuje się i wręcza gospodarzowi tzw. równiankę – bukiet z kłosów danego zboża.

Andrzejkki – 29 listopada

„Na świętego Andrzeja błyśka pannom nadzieja” – to stare polskie przysłowie znane jest chyba we wszystkich regionach Polski, ale też w wielu krajach chrześcijańskiej Europy, ponieważ ten święty jest uznawany za patrona dziewcząt chcących szybko zmienić stan. Dziewczęta urządzają wtedy panieńskie wieczory, w trakcie nich wróżą, jaka przyszłość ich czeka. Kilka wróżb do wykorzystania:

- ☼ Lanie wośku przez ucho od klucza, przyszłość określić trzeba na podstawie kształtu zastygłego na wodzie wośku (stearyny).
- ☼ „Wychodzenie” butów przez próg (wyjście za mąż rozumiano jako wyjście z domu).
- ☼ Pies lub kogut (wpuszczano je do izby, a tam wszystkie panny stały w kręgu lub w szeregu, a przed każdą położono jakieś pożywienie, czyje panny pożywienie zje kogut (pies), ta pierwsza wyjdzie za mąż).
- ☼ Spodeczki – pod nieprzeziroczystymi spodkami lub kubkami układamy np. obrączkę, różaniec, mirt; uczestnicząca we wróżbie dziewczyna wybiera jeden ze spodeków i zależnie od tego, co pod nim znajdzie, wie, jaka ją czeka przyszłość.

Św. Mikołaj – 6 grudnia

- ✿ Przygotowanie w drużynie (zastępie) stroju Mikołaja.
- ✿ Przygotowanie prezentów dla dzieci z wioski.
- ✿ Dzień mikołajowych dobrych uczynków – staramy się pomóc ludziom, których spotkamy – jeśli się uda, to robimy tak, aby o tym nikt nie wiedział. Zostawiamy karteczkę: *św. Mikołaj*.

Święta Bożego Narodzenia

- ✿ Wigilie (tamane opłatkiem, składanie życzeń, obdarowywanie prezentami) w drużynie.
- ✿ Wykonanie kartek świątecznych, konkurs w drużynie (to także możliwość pracy zarobkowej).
- ✿ Konkurs na wykonywanie ozdób choinkowych. Ozdoby mogą być powieszane na choince w czasie wigilii drużyny.
- ✿ Przygotowanie jasełek (można wystawić jasełka w czasie wigilii drużyny, ale także w hufcu dla instruktorów, w zaprzyjaźnionym domu pomocy społecznej itd.).
- ✿ Przygotowanie „żywej szopki” przy kościele, wspólne kolędowanie.
- ✿ Koncert kolęd (może z zaprzyjaźnioną drużyną).
- ✿ Realizacja harcerskiego zadania programowego Betlejemskie Światło Pokoju.

Karnawał

- ✿ W Polsce karnawał przypadający na okres od Nowego Roku po Wielki Post nazywa się też zapustami.
- ✿ Zorganizowanie balu karnawałowego dla zaprzyjaźnionych drużyn, dla szkoły.
- ✿ Wykonanie maseczki karnawałowej lub stroju na bal przebierańców.
- ✿ Nauka tańca.
- ✿ Z zapustami łączy się zwyczaj „chodzenia po kołędzie”, podczas którego kolednicy chodzą od domu do domu, odgrywając krótkie scenki fabularne i śpiewając kolędy. W zamian kolednicy otrzymują poczęstunek, drobne datki lub podarunki. Może wasza drużyna przygotowuje występ dla wsi?

KULTURA

Piosenki śpiewane przez nasze babcie

Większość piosenek słyszanych w dzieciństwie to piosenki ludowe. Zróbcie śpiewniczek ludowych piosenek, kołysanek i przyspiewek znanych w waszych rodzinach. Urządźcie wieczór piosenek ludowych.

„Polacy nie gęsi”

Wiele jest w Polsce gwar, dialektów i ich odmian, nieznanych w języku literackim określić. Udajcie się do najbliższej biblioteki lub wyszukajcie w Internecie informacji na temat polskich gwar. Wykonajcie mapkę Polski i zaznaczcie na niej grupy etnograficzne. Na podstawie informacji zebranych w trakcie wywiadów i poszukiwań w bibliotece wykonajcie miniślowniczki gwar polskich. A może w waszej wsi jeszcze mówi się gwara? Starannie wykonane mapki oraz słowniczki możecie wykorzystać w szkole.

Ginące zawody

Bardzo ważnym elementem edukacji obywatelskiej jest włączanie dzieci i młodzieży w czynną ochronę i zachowanie lokalnych wartości i tradycji. Istnieje jeszcze wiele miejscowości, w których pracują rzemieślnicy: garncarze, kowale, tkacze, hafciarki, koszykarze. Jest to również pole dla pomysłowości drużynowych. Przeprowadźcie zwiad i dowiedzcie się, kto i gdzie wykonuje jakiś rzadki, ginący zawód. Może gdzieś w okolicy są ludzie, którzy potrafią pleść koszyki i zechcą nauczyć was tego. Może znajdziecie starą kuźnię i zaobserwujecie, jak podkłada się konie, a może przy pomocy jakiegoś mistrza zrobicie mini warsztat tkacki i nauczyć się tkąć np. kilimki z motywami roślinnymi lub geometrycznymi? A może znajdziecie w okolicy mistrza malowania na szkle?

Raport ze zwiadu wraz z ewentualnie wykonanymi pracami wykorzystajcie na odpowiedniej lekcji.

Jarmark „Dzieła naszych rąk”

Zorganizujcie w porozumieniu z wychowawcami klas waszych harcerzy jarmark rękodzieła ludowego. Jest to duże przedsięwzięcie, do którego należy odpowiednio się przygotować. Wcześniejsze zadania do wykonania:

- ✿ określić cel, na jaki przeznaczone zostaną uzyskane ze sprzedaży pieniądze,
- ✿ przygotować listę oczekiwanych artykułów do prezentacji na jarmarku,
- ✿ określić listę artykułów przygotowanych do sprzedaży,
- ✿ przygotować dekorację jarmarku,

- ☞ przygotować stoły – kramy do wystawienia artykułów,
 - ☞ zaprosić do udziału i wystawienia swoich towarów znanych wam twórców ludowych,
 - ☞ przygotować wiele własnych artykułów do sprzedaży,
 - ☞ przygotować przedsięwzięcia towarzyszące, np. wystawę zdjęć z wiosennych plenerów, koncert ludowego zespołu, konkursy dla najmłodszych,
 - ☞ wysłać zaproszenia do odwiedzenia jarmarku do dyrekcji i rady szkoły, do przedstawicieli samorządu lokalnego, do rodziców uczniów, harcerzy i harcerek, do przyjaciół,
 - ☞ wypromować przedsięwzięcie w środowisku – przygotować kolorowe plakaty i rozlepić je w typowych punktach informacyjnych, wysłać notatkę z zaproszeniem do lokalnych mediów.
- Zadanie zawiera wiele działań niecodziennych, ale też stwarza możliwość nie tylko propagowania lokalnych tradycji i ginącego rzemiosła, ale też jest wspólnym polem służby na rzecz wspólnoty lokalnej.

KUCHNIA

Tradycje i zwyczaje kulinarne

Pożywienie i wszystko, co wiąże się z kulturą spożywania pokarmu, stanowi część naszego dziedzictwa. Tradycje przyrządzania potraw, wypieku codziennego pieczywa i ciast wywodzą się ze zwyczajów kulturowych w danym regionie. Sztuka kulinarna stała się bardzo ważną umiejętnością, również dzięki niej podkreślana jest wartość naszej kultury – tradycje domu, miasta, wsi i regionu.

Nasz chleb powszedni

Chleb na stole to naturalny, codzienny widok dla każdego. Ile trzeba pracy wielu ludzi, aby pojawił się świeży na stole, wie każdy z nas. Ale niewielu potrafi w domu upiec prawdziwy pszenny lub żytni chleb. Zorganizujcie „Dzień chleba” w drużynie. Dowiedźcie się, jak zrobić zakwas, jaką przygotować mąkę, zaprosić do pomocy zaprzyjaźnioną gospodynię, która potrafi przygotować odpowiednie ciasto i upiec chleb. Może dzięki jej wskazówkom harcerki i harcerze sami upieką chleb. Każdy chętnie zje pajdę takiego chleba ze świeżym masłem. A znajomość sposobów wypiekania chleba przekazana zostanie następnym pokoleniom. Poniżej zamieszczamy jedną z receptur. Ale przepisów na dobry chleb są dziesiątki!

Chleb staropolski

Składniki: 2 kg mąki żytniej razowej, 1 łyżka kminku, 1 łyżka soli; do przygotowania form: 2 łyżki oleju, 2 łyżki mąki pszennej

Przygotować zakwas: do kamionnego lub szklanego garnka (stoja) wylać 10 łyżek mąki żytniej razowej i zalać 2 szklankami ciepłej przegotowanej wody. Naczynie przykryć czystą ściereczką i odstawić w ciepłe miejsce na 4–5 dni (optymalna temperatura to 30 stopni C). Zakwas jest gotowy, gdy ma kwaśny zapach i smak. Im dłużej kisnie, tym chleb jest kwaśniejszy.

Ciasto: Jedną szklankę żytniej mąki zalać zakwasem, tak aby powstała gęsta papka i pozostawić w ciepłym miejscu do następnego dnia, żeby wyrosła.

W przeddzień pieczenia sfermentowany rozczyń wymieszać z 3–4 szklankami wody (dokładną ilość trudno określić, ponieważ zależy ona do stopnia suchości mąki), wlać do 4 szklanek mąki przeznaczonych do pieczenia i dobrze wymieszać. Otrzymane ciasto posypać mąką, nakryć ściereczką i odstawić w ciepłe miejsce na 12–14 godzin. W tym czasie powinno 2–3 razy powiększyć swoją objętość. Potem stopniowo dosypywać pozostałej mąki energicznie mieszając drewnianą łyżką. Następnie ciasto starannie wyrobić (ok. 20 minut) z dodatkiem soli i kminku, przykryć i odstawić do wyrośnięcia na 40–50 minut.

Wysokie brytfanny szerokości 14 cm wysmarować olejem, wysypać mąką pszenną i napelnić ciastem do połowy. Powierzchnię ciasta wygładzić. Brytfanny pozostawić w ciepłym miejscu na ok. 20 minut, potem posmarować ciasto ciepłą wodą za pomocą pędzelka i wstawić na środkowy poziom piekarnika nagrzanego do temperatury 210 stopni C. Piec około 1 godziny.

Aby utrzymać właściwą wilgotność powietrza podczas pieczenia, na spodzie piekarnika postawić naczynie z wodą.

Sprawdzić patyczkiem, czy chleb upieczony. Przed wyjęciem z pieca jeszcze raz posmarować go ciepłą wodą.

Upieczony chleb pozostawić w ciepłym miejscu, aby powoli ostygł. Następnie można go wstawić do chłodniejszego pomieszczenia.

wg Teresy Miazgowskiej, „Kuchnia” nr 5/97

Pyry, kartofle, ziemniaki czy grule

Każdy region ma swoje specyficzne potrawy, a czasami są to te same potrawy, ale mające inne nazwy.

Spróbujcie dowiedzieć się

- ☞ jakie potrawy są tradycyjne w waszych rodzinach?
- ☞ jakie zwyczaje kulinarne są charakterystyczne dla waszej rodziny?
- ☞ jakie zwyczaje kulinarne są charakterystyczne dla waszego regionu?

Zorganizujcie zbiórkę na ten temat. Przygotujcie wspólnie tę potrawę, którą uznacie za najbardziej charakterystyczną dla waszych rodzin.

Kwiz kulinarny

Proponujemy zgadywanke. Można ją zorganizować w małej grupie – pytania zadawać indywidualnie, albo w dużej – podzielić wszystkich na mniejsze grupy.

- ☘ Na kartkach wypisz nazwy wybranych potraw. Zadaniem uczestników kwizu jest napisanie, z jakich produktów się składają (np. pierogi ruskie – mąka, sól, woda, jajka, pieprz, ser, ziemniaki, cebula).
- ☘ Na kartkach wypisz składniki, a uczestnicy kwizu niech zgadną nazwę produktu lub potrawy (np. ziemniaki, jajka, olej, sól, pieprz, mąka – placki ziemniaczane; pomidory, ocet, sól, pieprz, curry – ketchup).

Dary lasu

Od wieków polskie lasy obfitowały nie tylko w zwierzynę łowną, ale też w różnego rodzaju owoce runa leśnego.

I dziś w czasie letnich wędrowek chętnie zatrzymujemy się na leśnych polankach, aby zbierać trochę poziomek, jagód, borówek czy jeżyn. Letni biwak na wsi może być połączony ze zbieraniem owoców runa leśnego. Jeżeli nabieracie dużo jagód, możecie je sprzedać w punkcie skupu i mieć środki finansowe dla drużyny.

Co produkujemy z roślin uprawianych na polach?

Zorganizujcie na zbiorce konkurs wiedzy na temat zastosowania roślin w przemyśle spożywczym i nie tylko (np. len wykorzystywany jest do wyrobu płótna, oleju lnianego, do wyrobu kosmetyków).

Lekarstwo na tące

Przeprawadźcie wywiad z farmaceutą w najbliższej aptece. Dowiedźcie się, z jakich roślin uzyskuje się popularne lekarstwa. Wykonajcie zielnik roślin leczniczych.

ZUCHOWY START

(dla gromad z miasta i ze wsi)

W jeden z pierwszych powakacyjnych weekendów gromady zuchowe z okrzykiem: „Siedzieć w domu to nie sztuka, zuch, kto z nami przygód szuka!”, wyruszają na jesienny biwak do pobliskiej wsi.

W piątkowy wieczór proponujemy kominek integracyjny z miejscowymi gromadami, połączony np. z teatrem cieni czy oglądaniem filmu.

W sobotnie przedpołudnie odbywają się warsztaty, będące próbką tego, co zuchy czeka w trakcie rozpoczynającej się współpracy w nowym roku harcerskim:

- ☘ Plastyczne (wykonanie przestrzennych „widokówek” ze swych miejscowości, koralików, latawców),
- ☘ Kulinarne (lepienie pierogów i przyrządzanie sałatek, surówek),
- ☘ Tańca (integracyjne, układy choreograficzne do piosenek),
- ☘ Piosenki (powtórka już znanych i nauka nowych, nauka ruchu scenicznego do utworów popularnych przebojów muzyki pop).

Po południu – turniej gromad, a w nim np. szyfry, tangramy, zagadki związane z Prawem Zucha, kim smakowy, możliwość wykazania się dzielnością przy spotkaniu z np. bazyliżkiem, gryfem, spotkanie ze zwierzętami domowymi (konie, krowy, owce), zagadki związane z rozpoznawaniem nietypowych warzyw (np. brukselka, brokuły, cukinia, patisony), występujących w ogródkach gospodarzy na wsi.

Na kolację proponujemy popularne w wielu gromadach „zuchmaki” – kielbaki z grilla w chlebie z keczupem.

Po kolacji będzie już wystarczająco ciemno, aby podziwiać rozgwieżdżone niebo. Wyszukiwanie znanych gwiazdozbiorów i „odkrywanie” nowych to wspaniała zabawa dla wszystkich zuchów, a szczególnie dla tych, które przybyły z dużego miasta. Na wsi gwiazdy świecą jaśniej!

W niedzielę wielki finał zuchowego startu, na który koniecznie należy zaprosić rodziców zuchów.

- ☘ Pasaż handlowy „Pod Dzielnym Zuchem” – wystawiamy na straganach własnoręcznie przez zuchy wykonane produkty, które na pewno zakupią rodzice. Czy znajdzie się tatuś, który nie kupiłby kartki wykonanej przez córeczkę, gdy ta w dodatku z poważną miną sklepowej mówi: – Dzień dobry, jedyne 50 groszy, proszę się pospieszyć, bo towar już się kończy...?

- ☘ Koncert gwiazd – prezentacja przygotowanych przez zuchy w czasie sobotnich warsztatów tańców i piosenek.

- ☘ Licytacja sałatek i surówek przygotowanych przez zuchy. Zuchy, których rodzice wygrają licytację, na pewno będą bardzo dumnel!

- ☘ Kawiarenka dla rodziców – zaproszeni rodzice i goście pijąc herbatkę czy kawę mogą podziwiać swoje pociechy występujące na scenie.

Na zakończenie namiestnik zuchowy może zapoznać rodziców z planami gromad na cały kolejny rok zuchowania.

Efekty tak przeprowadzonego zuchowego startu są ogromne:

- ☘ Rodzice poznają bliżej osoby, którym każdego tygodnia powierzają swoje dzieci.
- ☘ Zuchy działające w gromadzie na wsi i te działające w mieście wzajemnie poznają się.
- ☘ Drużynomi lepiej poznają swoje zuchy.
- ☘ Zuchy będą wspaniale się bawić i sprawdzać się w biwakowych warunkach.
- ☘ Mogą zarobić pieniądze na najbliższą wspólną zbiórkę pracą małych, ale bardzo sprytnych i pracowitych rąk.

OCHRONA ŚRODOWISKA

Uprawa ziemi związana jest nierozdzielnie z naturalnymi elementami terenów wiejskich: woda (jeziora, rzeki, źródła, strumienie), gleba, powietrze, krajobraz przyrodniczy (rośliny i zwierzęta). Zdrowie człowieka w dużym stopniu zależy od posiadanej przez nas wiedzy ekologicznej. Brak edukacji ekologicznej, złe nawyki, brak środków finansowych są powodem wielu skażeń środowiska wiejskiego. Realizując zadania praktyczne związane z ochroną środowiska możemy u zuchów, harcerzy i harcerzek kształtować postawy szacunku do natury i jej zasobów.

Dzień Ziemi

22 kwietnia 1970 roku w Waszyngtonie zebrał się mieszkańcy miasta trzymając transparenty głoszące „Każdy dzień – to dzień Ziemi”. Manifestowali swą troskę o stan naszego globu i jego przyszłość.

Jako mieszkańcy Ziemi, jeśli chcemy coś zrobić w swojej własnej miejscowości, musimy poznać i zrozumieć globalne problemy ochrony środowiska. Jedną z okazji jest Dzień Ziemi.

Proponujemy tak zaplanować ten dzień, aby wykorzystując różne aktywne formy nie tylko zuchom, harcerzom i harcerkom, ale i mieszkańcom naszego osiedla czy wioski pokazać zagrożenia środowiska, wynikające z nie zawsze uświadomianej sobie bezmyślności.

Proponujemy zorganizowanie dla mieszkańców osiedla lub wsi happeningu kilku drużyn.

Można wykorzystać następujące elementy scenariusza:

1. Działania plastyczne

Wykonanie masek, które można wykorzystać przy korowodzie „Co dalej z naszą Ziemią”, drzew, zwierząt, ludzi radosnych, ludzi żych, makiety kuli ziemskiej, transparentów z napisami wzywającymi do ochrony wody, powietrza, gleby, lasów.

Wykonanie przez zuchy technikami dowolnymi prac „Planeta Ziemia za 20 lat”. Będą doskonałą dekoracją.

2. Konkurs „poszukiwacze skarbów”

Zebrać śmieci z wyznaczonych rejonów. Konkurs dla drużyn na ilość zebranych śmieci. W centrum miejsca, gdzie organizujemy happening, ustawiamy wielką wagę i wazymy wszystkie worki przyniesione przez ekipy poszukiwaczy, na wielkiej tablicy zapisujemy wyniki. Zwycięzców dekorujemy specjalnie przygotowanymi np. wiankami obwarzanków (po nich nie zostaną śmieci, bo na pewno zostaną zjedzone).

3. Laboratorium dzielnego ekologa

- ☘ Badanie próbek wody przyniesionych przez zuchy w oznakowanych słoiczkach.
- ☘ Badanie próbek porostów i mchów – określanie stopnia zanieczyszczenia powietrza.
- ☘ „Eksperymenty” z chemicznymi sposobami rozkładania różnych odpadów.

4. Wystawa zdjęć

Zdjęcia powinny przedstawiać najbliższe, piękne krajobrazy w różnych porach roku oraz dla kontrastu kilka zdjęć dzikich wysypisk, zanieczyszczonych stawów czy rzek. Dobrze wyeksponowane, np. w specjalnie rozbitych dużych namiotach 10-tkach lub NS-ach, na pewno wzbudzą odpowiednie refleksje. Nawet bez dodatkowego komentarza odpowiednio zestawione zdjęcia będą właściwie interpretowane.

5. Konkursy o tematyce ekologicznej

Ze znajomości roślin chronionych, ze znajomości gatunków drzew, na pomysły rozwiązań zagrożeń ekologicznych...

Na wcześniej przygotowanej scenie możecie również przeprowadzić konkurs piosenki.

6. Sadzenie drzewek

We współpracy z najbliższym leśnictwem lub odpowiednim wydziałem urzędu miasta lub gminy zorganizujcie sadzenie drzewek. Może w swojej miejscowości wytyczycie nową aleję?

7. Wielki korowód

Korowód odbędzie się na zakończenie dnia. Wezmą w nim udział wszyscy organizatorzy i uczestnicy Dnia Ziemi.

Zielen to zdrowie

Czy w waszej miejscowości jest skwer lub park? Jeśli jest, to czy nie mógłby być ładniejszy albo czystszy? Spróbujcie go uporządkować – może trzeba go przekopać, posiać trawę tam, gdzie została wydeptana. Może odmalować ławki.

Jeśli nie ma skweru, to spróbujcie namówić kolegów, sąsiadów do urządzenia zielonego miejsca, gdzie moglibyście odpocząć, wyjść na spacer. Zaprojektujcie go, zgrupadźcie potrzebne sadzonki i nasiona traw. Znajdźcie poparcie dla projektu w radzie osiedla, radzie gminy lub w sołectwie.

Dzień Wody – 23 kwietnia

Woda jest jednym z czterech żywiołów. Jej bogactwo odnajdujemy w rzekach, strumieniach, jeziorach, oceanach, ale także w strugach spływających kropel deszczu, w płatkach śniegu, w rosie porannej na trawie, w kałużach po burzy. Jest w niej wiele piękna, ale też dzięki ludziom ma swoje czarne oblicze.

Spróbujcie odkryć wszystkie oblicza wody.

Urządźcie happening dla mieszkańców wsi, osiedla czy dla uczniów w szkole „Na ratunek kropili wody”.

W trakcie happeningu wykonajcie makietę z trasą podróży kropili wody od źródła do... Zaznaczcie na trasie „stacje”, gdzie woda staje się zanieczyszczona. Przeprowadźcie wywiady wśród mieszkańców wsi czy osiedla na temat, jak można walczyć z marnotrawstwem wody na co dzień?

Jeśli do organizacji Dnia Wody włączyście kolegów i koleżanki ze szkoły, przedstawiciele samorządu lokalnego (np. urzędu gminy), może to być ważny element wspólnej edukacji ekologicznej.

Świeża woda

W wielu domach do dziś wiszą makatki z napisem „Świeża woda zdrowia doda”. Jaka jest ta woda z naszych strumieni, źródeł i z rzeki? Sprawdźmy to w trakcie zwiadu.

Należy zabrać ze sobą plastikowe wiaderko, kilka zakręcanych słoiczków z czystymi etykietami, kilka kartek z bloku rysunkowego, mapę miejscowości.

Sprawdźmy na mapie, gdzie w okolicy są strumienie, rzeki, stawy, jeziora itd. Wybieramy do sprawdzenia kilka z nich i opracowujemy trasę wędrówki.

Wyruszamy. Zaczynamy od pierwszego miejsca, gdzie znajduje się woda, np. staw w parku, przepływająca rzeka, pobliskie jezioro. Pobieramy za pomocą wiaderka próbkę wody i zapelniamy pierwszy ze słoików, na etykietce zapisujemy miejsce pobrania wody.

Z wiaderka również każdy z uczestników zwiadu wylewa płamę pobranej wody na swoją kartkę papieru. Gdy plamy wyschną, ruszamy do następnego punktu.

Po wypełnieniu wszystkich słoiczków udajemy się do laboratorium, gdzie wcześniej drużynowy umówił się na wizytę i badanie próbek. Zwiędzamy laboratorium, a próbki zostawiamy do pogłębianej analizy.

Wracamy do harcówki i tam mamy jeszcze do wykonania działania plastyczne.

Na kartkach z brudnymi plamami po wyschniętej wodzie dorysowujemy opowieść na temat zanieczyszczeń wody w naszej miejscowości. Najlepiej dla zobrazowania zagrożeń wykorzystać czarne kredki lub węgiel rysunkowy.

Z wykonanych prac zróbcie wystawkę w szkole. Porozmawiajcie na ten temat na lekcji ochrony środowiska czy biologii.

Ekologiczna mapa

Zbadajcie swoje miasto lub wieś pod względem poszanowania środowiska naturalnego.

Przygotujcie dwie duże mapy waszego miasta lub wsi. Powiększcie je maksymalnie, najlepiej do formatu metr na metr. Jedną powieście na ścianie w harcówce. Drugą podzielcie według ulic czy ścieżek i rozdajcie po jednym fragmencie na zastęp. Każdemu zastępowi wręczcie też po kilka znaczków:

- ☀️ żółte uśmiechnięte słońca,
- ☁️ szare smutne (ponure) chmury,
- 🌿 zielone wykrzykniki.

Zastępy mają zadanie sprawdzić, gdzie w miejscowości znajdują się miejsca piękne, zadbane, prawidłowo eksploatowane pod względem ekologicznym – tam zaznaczacie na waszym fragmencie mapy żółte słońca, tam, gdzie jest brudno, niebezpiecznie – przyczepcie szarą chmurę, tam, gdzie jest miejsce na poprawę, naklejcie zielony wykrzyknik.

Po powrocie do harcówki złożcie jedną wielką mapę ze swych fragmentów. Omówcie wyniki zwiadu.

1. Czy dużo jest miejsc z żółtymi słońcami, którymi możecie pochwalić się?
2. Co zrobicie z informacją na temat miejsc z szarymi chmurami?

Na drugiej niewykorzystanej mapie zaznaczcie miejsca tylko z zielonymi wykrzyknikami.

W dyskusji odpowiedzcie na pytanie: Czy znajdziecie dla drużyny pole służby w jednym z miejsc oznaczonych wykrzyknikiem?

Dzień Walki ze Śmieciem

Rokrocznie we wrześniu rzesze harcerek i harcerzy biorą aktywny udział w akcji Fundacji „Czysta Ziemia” – „Sprzątanie Świata – Polska”. To ważne przedsięwzięcie dla każdego miłośnika przyrody. Ale tak naprawdę w Polsce zakorzeniona jest tradycja wiosennych porządków. Szczególnie na wsi. Gospodynie sprzątają

swoje obejścia, mylą okna, nierzadko białą ścianą. Włączmy się i my do wiosennych porządków. Może na naszej wsi jest miejsce, gdzie pozostały dzikie wypysiska śmiejki szczególnie widoczne po stopieniu kryjącego ich zimą śniegu. Może zaśmiecony jest wiejski zbiornik wody – niezbędny w razie pożaru – nawiąźcie kontakt z Ochotniczą Strażą Pożarną.

A jak po zimie wygląda szkoła – może i tutaj można zrobić coś pożytecznego – pomalować bramki do gry w piłkę nożną na boisku, ogrodzenie szkoły, posprzątać zeszłoroczne liście.

Taki Dzień Walki ze Śmieciem, jeśli zorganizujecie go z dyrekcją szkoły, sołectwem, Ochotniczą Strażą Pożarną, stanie się ważnym wydarzeniem dla waszej społeczności. Najlepiej zakończyć go jeszcze jakimś podsumowaniem, np. rozgrywanego w czasie całego dnia konkursu na najładniejsze obejście czy zagrodę, na bardziej pomysłowy ogródek, konkurs na zespół, który zebrał najwięcej śmieci... pomysłów może być wiele.

TURYSTYKA

Problemem wielu wsi jest również niewielkie dotąd wykorzystywanie miejscowych walorów przyrodniczych i turystycznych.

Rozwiązaniem byłoby zinventaryzowanie ciekawych architektonicznie, kulturowo czy rekreacyjnie obiektów, stworzenie propozycji do zwiedzania, wytyczenie nowych tras turystycznych. Wspaniałe możliwości daje też rozwijająca się stale sieć gospodarstw agroturystycznych, stanowiących doskonałe zaplecze do uprawiania turystyki.

Leśne wędrówki

Zadanie polegające na stworzeniu sieci lokalnych tras turystycznych, oznaczenie ich i promowanie w porozumieniu z najbliższym oddziałem PTTK. Odszukajcie w waszej gminie atrakcyjne tereny. Dowiedźcie się, czy można tam wytyczyć trasę turystyczną. Nowa trasa zawsze daje możliwość propagowania lokalnej oferty turystycznej, a tym samym zaktywizowania mieszkańców.

Wyznaczone trasy turystyczne mogą być przeznaczone do uprawiania turystyki pieszej lub rowerowej.

Turystyka w wiejskiej zagrodzie

Wielu rolników we własnym domu wynajmuje pokoje i w ten sposób uzyskuje dodatkowe dochody. Turysci mogą skorzystać nie tylko z noclegów i wyżywienia, ale często również zapoznać się z pracą w gospodarstwie. Na szlakach harcerskich wędrówek można umieścić pobyt w gospodarstwie agroturystycznym. Dla wielu uczniów i harcerzy byłoby to niezapomniane przeżycie, jeśli w czasie pobytu w takiej

zagrodzie otrzymaliby zadanie wyprowadzenia krowy na pastwisko, nakarmienia kurcząt, pomocy przy wypieku chleba czy zbieraniu owoców w sadzie.

Żywe pomniki

Pomnikami przyrody żywej są pojedyncze drzewa. W Polsce najczęściej reprezentowane są dęby, z których najbardziej znany jest Bartek koło Zagnańska oraz dąb o obwodzie 12,28 m rosnący w Kadynach koło Elbląga.

Za pomniki przyrody mogą być uznane drzewa, których obwód ma:

- ☼ dla dębu i topoli – 377 cm (na wys. 1,3 m),
- ☼ dla buka, jodły, lipy, modrzewia, sosny, świerka, wierzby – 314 cm (na wys. 1 m),
- ☼ dla jesionu – 250 cm (na wys. 0,8 m),
- ☼ dla jarzębiny – 157 cm (na wys. 0,5 m).

U wojewódzkich konserwatorów przyrody można uzyskać specjalny wzór arkusza ewidencyjnego pomnika przyrody. Ale z braku takiego można opisać znalezione w okolicy pomniki na zwykłych kartkach.

Przeprowadźcie zwiad w celu odnalezienia pomników przyrody znajdujących się w waszej gminie lub w wybranej przez was okolicy. Skontaktujcie się z terenowym konserwatorem przyrody. Przekazcie mu listę odnalezionych pomników wraz z opisem ich aktualnego stanu. Wykonajcie mapkę okolicy z naniesionymi pomnikami przyrody – rozpropagujcie ją wśród harcerzy i w środowisku lokalnym.

Pamiętajcie, że do pomników przyrody zalicza się także skupiska drzew, parki, aleje, gazy narzutowe, ciekawe formy skalne, jaskinie, źródła, wywierzyśka czy wodospady.

Śladami naszych dziadków

Zorganizujcie rajd turystyczny dla zaprzyjaźnionych drużyn. Trasy mogą przebiegać przez wybrane miasto lub w okolicach kilku wsi. Opracujcie 2-3 trasy (liczba tras uzależniona jest od waszej pomysłowości i oczywście liczby uczestników). Celem rajdu ma być zapoznanie z różnymi obiektami, będącymi „świadkami historii”, zintegrowanie drużyn uczestniczących w przedsięwzięciu niezależnie od tego, czy działają na wsi, czy w mieście. Wzajemnie wiele możecie się nauczyć.

Propozycje tras:

1. Trasa „Obiektów architektury sakralnej” – kościoły, kapliczki przydrożne – możecie tu zaproponować zadania dotyczące historii tych obiektów, ich stanu obecnego.
2. Trasa „Pomniki przyrody” – można opisać stan obiektów (wykorzystajcie też formy plastyczne).

3. Trasa „Tak mieszkalimy i mieszkamy” – pałace, zamki, dworki szlacheckie, najnowocześniejsze osiedle mieszkaniowe – historia i legendy związane z mieszkańcami obiektów.
 4. Trasa „Miejsca pamięci narodowej” – miejsca wydarzeń historycznych, pomniki bohaterów, pamiątkowe płyty i gazy.
- Podsumujcie rajd. Oceńcie realizację zadań, rozdajcie ewentualne nagrody. Rajd zakończcie na przykład ogniskiem dla wszystkich uczestników.

SPORT

Wspaniałą okazją do propagowania harcerskiego stylu życia są różnorodne formy sportowe. Można w obiektach szkolnych (w sali gimnastycznej, na boisku) lub na wiejskim boisku do gry w piłkę nożną zorganizować wiele przedsięwzięć.

Zajęcia na basenie, na kąpielisku nad jeziorem lub rzeką

Tego typu zajęcia zawsze zaczynamy od gawędy o bezpiecznym zachowaniu nad wodą.

Podczas zajęć niezbędny jest ratownik, poza tym nie zapominajmy o rozgrzewce przed wejściem do wody (płaj, kilka ćwiczeń) oraz o czasie w niej spędzonym (jednorazowo nie dłużej niż 15 minut). Zajęcia pomoga nam też przyzwyczać zuchy, harcerki i harcerzy do pewnych zachowań związanych z wodą – nie skaczemy do niezanej wody, nie przytapiamy innych, przed i po kąpeli ustawiamy się w szeregu i odliczamy.

Zabawa „woda-ląd”

Na ziemi zaznaczamy linię, po jednej stronie stają uczestnicy zabawy – to woda, po drugiej jest ląd, na hasło „ląd” przeskakują na drugą stronę linii, na hasło „woda” wskakują z powrotem do wody. Kto się zagapi – odpada, ta zabawa jest świetną rozgrzewką przed wejściem do prawdziwej wody. Ciąg dalszy zabawy, już w wodzie: na sygnał zuchy, harcerki, harcerze muszą jak najszybciej z niej wyskoczyć i ustawić się na lądzie w szeregu.

Sztafeta

Wyłowioną z wody piłkę transportujemy na brzeg (uczestnicy stoją zespołami, w rzędach), na hasło „start” podają sobie piłkę – nad głową lub między nogami, po podaniu piłki do przodu ostatekni uczestnik zabawy przepływa na początek, wygrywa zespół, który pierwszy dostarczy piłkę na brzeg.

Zawody

Dla każdego sportowca najważniejsza będzie możliwość pływania:

- ☼ sztafeta z deską,
- ☼ kto dłużej utrzyma się na plecach (brzuch nad wodą) bez poruszania rękoma i nogami,
- ☼ kto potrafi usiąść na dnie,
- ☼ kto potrafi zrobić przewrót pod wodą,
- ☼ przepływanie między nogami stojących w wodzie kolegów i koleżanek,
- ☼ wysięgi z deską (uwaga: pamiętaj o różnicowanych umiejętnościach dzieci i młodzieży),
- ☼ kto dalej przepływie pod wodą.

Olimpiada

Do przeprowadzenia olimpiady sportowej należy odpowiednio przygotować się. Proponujemy zacząć od zwiadu.

Najpierw zawodnicy idą do biblioteki (np. szkolnej), gdzie między książkami możesz ukryć różne informacje dotyczące igrzysk, dyscyplin sportowych itp. Możesz zrobić odbitki (choćby ksero) zdjęć zabytkami (np. greckich waz), przedstawiającymi dyscypliny olimpijskie. Jeżeli masz możliwość zabrania dzieci do ko-dziesz tam odpowiednie eksponaty) – skorzystaj z tego.

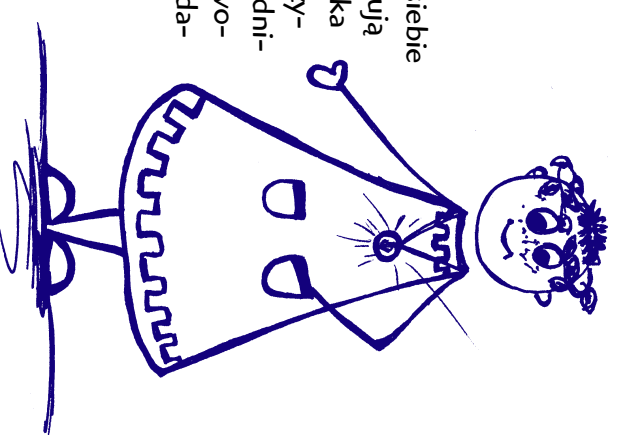
Zawody olimpijskie odbędą się w starożytnej Grecji.

Gra – wędrowka po starożytnej Grecji

Grecję najlepiej umieścić w lesie, gdzie w dość dużej odległości od siebie będą się znajdować greckie miasta. Zawodnicy otrzymują mapę i wędrują od miasta do miasta (zespółami) dowiadując się, jakiego rodzaju igrzyska tam organizowano, jakie były dyscypliny, jakie obrzędy towarzyszyły igrzyskom. W poszczególnych miastach zawodnicy spotykają greckich zawodników, kapłanów lub hellanodików (to członkowie specjalnej komisji powoływanej na czas igrzysk w celu pilnowania ich przebiegu), którzy opowiadają o igrzyskach.

Ateny

Tu uroczyste igrzyska odbywały się, co cztery lata, w 3 roku olimpiady (patrz Olimpia). Organizowano podczas nich zawody:

- ☼ muzyczne (zabawa: zawodnicy powtarzają melodię lub wystukują rytm),
- ☼ taniec w zbroi (nasi sportowcy otrzymują tekturowe elementy greckiej zbroi i – zespolami – wymyślają odpowiedni taniec); żeby ułatwić taniec, grecki zawodnik może w tym czasie wystukiwać rytm na grzechotce,
- ☼ przewodnicy procesji (zabawa w „dyrygenta”); zawodnicy stoją w kręgu, jedna osoba wychodzi, spośród pozostałych wybieramy właśnie przewodnika procesji, który będzie pokazywał gesty do powtarzania (np. klaskanie, pstrykanie palcami), starając się to robić w sposób na tyle dyskretny, żeby osoba, która wróci do kręgu, nie mogła odgadnąć, kto jest przewodnikiem,
- ☼ bieg z pochodniami – oczywiście do tego potrzeba ogromnej wprawy, gdyż jest to dyscyplina bardzo niebezpieczna, młodzi ludzie, zanim otrzymają do rąk pochodnie, powinni długo ćwiczyć, np. z jajkiem na tyłce lub kulką trzymaną na płaskim talerzyku (bieg można przeprowadzić w formie sztafety, szóstkami, lub – jeśli dysponujecie odpowiednią liczbą jajek do stracenia – puścić wszystkich zawodników naraz).

Delfy

Tu odbywały się igrzyska pytyjskie, organizowane ku czci Apollina, na początku były to jedynie zawody poetycko-muzyczne, później doszły wyścigi na wozach:

- ☼ sztafeta poetów – na kartkach wypiszcie jakieś słowo, zawodnicy stoją zespolami, na sygnał pierwszy dobiega do kartki, dopisuje rym – ma na to np. 10 sekund – i wraca, potem biegnie następny, zabawa może trwać określony czas – wtedy wygrywa zespół z największą liczbą rymów, lub do momentu, kiedy pierwszy zespół skończy bieg
- ☼ zabawa „ślepe konie” – zawodnicy dobierają się parami, jeden zostaje koniem, drugi jeźdźcem, koń ma związane oczy, w rękach wyciągniętych poziomo trzyma kij, do końców kija przywiązane są sznurki, za które będzie pociągał jeździec, zadaniem jest przejście między przeszkodami w taki sposób, by żadnej nie przewrócić, jeździec porozumiewa się z koniem pociągając sznurkami – w lewo, w prawo – oraz „prrr...” i „wio”, koń co najwyżej parska; liczy się omijanie przeszkód oraz czas.

Istmia

Tu odbywały się igrzyska ku czci Posejдона, władcy rzek, mórz, wysp i półwyspów, boga tego można rozpoznać po trzymanym w dłoni trójzębie oraz umiejętności uczysania burzy. W trakcie igrzysk odbywały się zawody gimnastyczne, muzyczne i hippiczne:

- ☼ zawody hippiczne – wielka gonitwa (znana ogólnie jako „Wielka pardubicka”, ale nie używajmy tej nazwy w starożytnej Grecji); dla przypomnienia: jeźdźcy po drodze mijają krzaki, dzieci (chcemy batonikaj!), Indian, wesole panie, smutnych panów, most, bagno, pokonują zakręt w prawo i w lewo i wiele innych elementów, które zostały wymyślone w różnych harcerskich środowiskach i wreszcie dobiegają do mety. Jeśli ktoś nie zna tej zabawy, niech popyta o jej przebieg w gronie przyjaciół.

- ☼ zawody „Na koń” – dzieci dobierają się dwójkami (jeździec i koń) i stają w kole. Na hasło „Jeźdźcy na koń!” jeden zawodnik z pary wskakuje partnerowi „na barana”. Na hasło „Z konia!” dzieci, które „siedziały na koniach”, zeskakują z nich, obiegają koło jak najprędzej i ponownie wskakują „na konia”. Ostatni jeździec odpada wraz ze swym koniem i kibicuje reszcie.

Nemea

Tu igrzyska ku czci Zeusa urządzone były co trzy lata, główną dyscypliną tych igrzysk były zapasy:

- ☼ mocowanie „na rękę”,
- ☼ dwóch zawodników stoi wewnątrz zaznaczonego na ziemi kręgu, każdy stara się wypchnąć drugiego poza krąg, kto pierwszy dotknie ziemi poza kręgiem, ten przegrywa.

Olimpia

Najważniejsze greckie igrzyska odbywały się co cztery lata, w czasie letniego przesilenia, według tych igrzysk odmierzano lata, okres między kolejnymi igrzyskami nazywano olimpiadą. Organizowano je ku czci Zeusa. W czasie tych igrzysk ogłaszano w Grecji „świąty pokój”, by zapewnić bezpieczeństwo wszystkim zdążającym do Olimpii.

Dyscypliny sportowe rozgrywane w Olimpii to:

- ☼ bieg hoplitów (ciężkozbrojnej piechoty greckiej) na stadionie (zawodnicy stoją w dwóch rzędach, każdy trzyma np. szyszkę, ścigają się po 1 osobie z każdego rzędu, dobiegają do linii, na której leży zbroja, np. pałatka, zakładają ją, dobiegają do mety, wrzucają szyszkę do kosza i wracają, zostawiając zbroję w tym samym miejscu, w którym leżała; wygrywa rząd, który pierwszy wrzuci wszystkie swoje szyszki do kosza),
- ☼ pięciobój, w skład którego wchodziły: bieg, skok, rzut dyskiem, rzut oszczepem, zapasy.

W każdym z miast zawodnicy w nagrodę za wytrwałość w poszukiwaniach otrzymują wieniec (laury, z drzewa oliwnego, bluszczowy...) w innym kolorze, jednocześnie dzielą się z mieszkańcami tych miast swoimi wiadomościami na temat współczesnych olimpiad.

Wielkie Igrzyska

1. Uroczyste rozpoczęcie igrzysk

- ☼ zapalenie znicza olimpijskiego (mile widziana procesja Greków z ogniem do zapalenia znicza), w tym czasie na maszcie powinna znaleźć się flaga olimpijska,

- ☁ prezentacja zawodników (kolejne zespoły mogą zaprezentować swoje okrzyki, lub też, jeśli wcześniej starczy czasu na przygotowania, krótki program artystyczny, np. piosenkę, scenkę przedstawiającą jakąś dyscyplinę sportu),
- ☁ wybór sędziów (można po prostu poprosić konkretne osoby o sędziowanie albo wybrać ich przez rzućcie piłeczką, losowanie itp.).

2. Zawody

Część dyscyplin może być prowadzona przez gości (np. te bardziej „antyczne”).

Dyscypliny „zespolowe” (czyli takie, do których potrzeba większej liczby uczestników naraz):

- ☁ biegi,
- ☁ bieg w workach,
- ☁ bieg z przeszkodami,
- ☁ sztafety.

Dyscypliny indywidualne:

- ☁ skok w dal,
- ☁ pchnięcie kulą,
- ☁ rzut oszczepem,
- ☁ łucznicтво,
- ☁ strzelanie (zamiast broni może być proca, cel – balonik, z którego po przekłuciu wysypuje się słodka nagroda, np. cukierki),
- ☁ wioślarstwo na sucho (zuchy wiośłem strącają przedmiot leżący na pniu przed nimi, muszą wiośłem przetoczyć piłkę między przeszkodami itp.),
- ☁ podnoszenie ciężarów.

3. Ogłoszenie zwycięzców w poszczególnych dyscyplinach, wręczenie medali i nagród.

To bardzo uroczysty moment – zawodnicy stoją na podium, udekorowani medalem (wieńcem), otrzymują dyplom uczestnictwa w igrzyskach (wszyscy, nie tylko zwycięzcy). Postarajcie się dobrze zadbać o oprawę muzyczną lub choćby werbel.

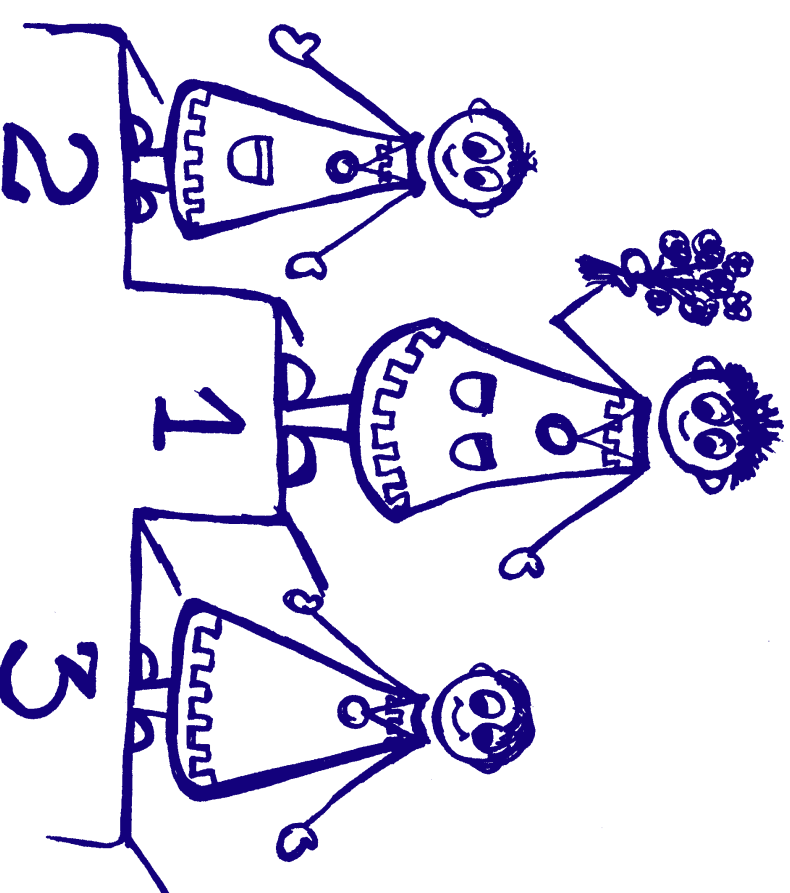
4. Pożegnanie z gośćmi

Igrzyska zostały zakończone, przed opuszczeniem flagi po raz ostatni stajemy wokół niej, by się pożegnać.

Mecze sportowe

W wielu miejscowościach i wsiach znajdują się boiska. Sprawdźcie, gdzie jest najbliższe. Może trzeba je uporządkować lub odnowić. To dobre zadanie dla drużyn harcerskich.

Mecze piłki nożnej, piłki ręcznej, siatkówki, koszykówki czy dwa ognie to wspaniała okazja do integracji środowiska lokalnego. Każda z tych gier zespołowych wymaga innego boiska, innego sędziego, znajomości innych reguł gry. Warto jednak spróbować! Zaprosić do współpracy w przygotowaniu meczu i jego uroczystej oprawy np. nauczyciela kultury fizycznej ze szkoły, sołtysa, koło gospodyń wiejskich. Mecz może też być jednym z elementów festynu przygotowanego przez drużyny, np. z okazji Święta Ludowego czy dożynek.

ZUCHOWE SPOTKANIE W WIEJSKIEJ ZAGRODZIE (propozycja dla gromad zuchowych)

By podsumować zuchowy rok pracy i przygotować się do kolonii zuchowej, pierwszy wakacyjny dzień i wieczór gromady zuchowe z miasta spędzą w pobliskiej wsi. Pierwszym wyzwaniem będzie bardzo wczesna pobudka – wszak życie na wsi rozpoczyna się zwykle dużo wcześniej niż w mieście i zuchy muszą być na miejscu wraz z rozpoczęciem codziennych gospodarskich czynności! Staropolskim powiedzeniem: „Kto rano wstaje – temu Pan Bóg daje!” (którego znaczenie zuchy poznały na ostatniej zbiórce), dzieci zegnają przed szkołą rodziców, wsiadają do autokaru i wyruszają na wielką przygodę w wiejskiej zagrodzie.

Wyjazd poprzedzi cykl zbiorok, podczas których zuchy odwiedzą sklepy i przyglądały się produktom spożywczym pochodzącym ze wsi. Oglądały różne opakowania, czytały, co na nich jest napisane, szczególną uwagę zwracając na tak zwaną zdrową (ekologiczną) żywność. Przygotowały też i zjadły proste potrawy z mleka, serów, otrębów itd.

Jak przygotować spotkanie?

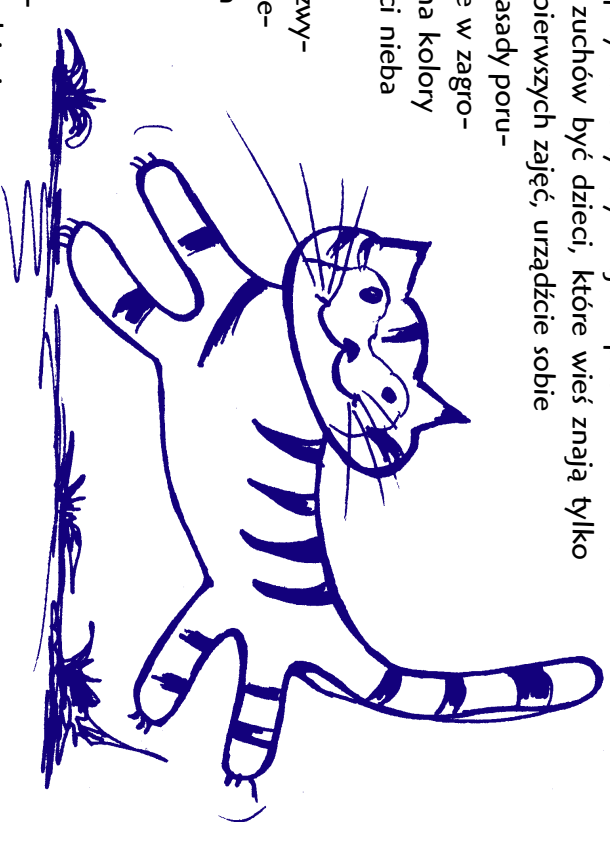
Ponieważ celem jest nie tylko mądra i radosna zabawa zuchów w wiejskim środowisku, ale także zaktywizowanie środowiska wiejskiego, odwiedź z innymi drużynowymi i instruktorami namiestnictwa wybraną przez siebie wieś kilka tygodni wcześniej. Wybierz się do szkoły, porozmawiaj z dyrektorem, zaproponuj uczniom atrakcyjną grę czy warsztaty. Na pewno pozyskasz przyjaźń i zaufanie dzieci, poznasz je i... przygotujesz z nimi program spotkania. To właśnie rówieśnicy naszych zuchów będą ich przewodnikami po wiejskiej zagrodzie, to oni pokażą im swoje otoczenie i codzienne obowiązki. Ważne, by w spotkaniu przygotowyjącym wyjazd na wieś uczestniczyło wielu członków namiestnictwa. Wtedy, po lekcjach, z każdą grupą dzieci wiejskich – przewodników po zagrodzie – mógłby pracować instruktor. Trzeba przecież uzgodnić z rodzicami dziecka, czy zgodzą się, by w ich stajni, stodole czy na podwórku odbywały się zuchowe zajęcia i czy dorosli zechcą je współtworzyć – ofiarują lub tanio sprzedadzą mleko, owoce, pokazą, jak przebiega spotkanie i mieć dla gospodarzy symboliczne podarki! Warto poprosić wójta, sołtysa, kierownika miejscowego domu kultury czy księdza proboszcza o patronowanie imprezie. Koniecznie trzeba, przy okazji szkolenego zebrania rodziców (a takie w czerwcu się odbywają), zaprosić ich na wieczorne podsumowanie imprezy, np. przy ognisku. To też okazja, by podpisali oni przygotowane przez nas zezwolenia na udział ich dzieci w organizowanym przedsięwzięciu i podali ich dane niezbędne do ewentualnego ubezpieczenia.

Jesteście już na wsi!

Wsiadacie z autobusu, ale nie tuż przy świetlicy czy miejscu spotkania! Musicie sobie zdawać sprawę, że mogą wśród zuchów być dzieci, które wieś znają tylko z filmów. Zanim dojdziecie na miejsce pierwszych zajęć, urządzcie sobie mały spacer, przypominając przy okazji zasady poruszania się po drodze. Pokaż zuchom, że w zagrodach już pracują ludzie, zwróć uwagę na kolory i odgłosy wsi, zauważcie, w której części nieba znajduje się słońce.

Wspaniale byłoby, aby staropolskim zwyczajem dzieci wiejskie przywitały gości chlebem i solą. Ta polska tradycja całowania chleba i dzielenia się nim z przybyszem dostarcza wielu wrażeń – sprawdzone! Zwłaszcza, gdy chleb trzymają dzieci w regionalnych strojach!

Pierwszą godzinę spotkania poświęćcie na gry i zabawy integracyjne, tak by dzieci nie obawiały się siebie podczas spotkań na trasie zabawy. Na pewno masz obszerny repertuar takich gier i zabaw, które pozwalają dzieciom na beztrudną zabawę i pomagają w przełamywaniu barier. Warto wrócić do gier znanych, lecz dawno zapomnianych. Ważne, aby dzieci co chwilę pracowały w innej, najlepiej miejsko-wiejskiej, grupie.

Gdy dzieci już się nieco poznały, mogą rozpocząć swą niezwykłą przygodę

Zuchy wyruszają na niezwykle zwiad, a gospodarze zamieniają się w przewodników po swych zagrodach. Zuchy, nieczym prawdziwi badacze, mają ze sobą notatniki do sporządzania zapisków i szkiców, obrazków, mają aparaty fotograficzne, plany wsi, lornetki i wszystko to, co uznają za stosowne do zabrania na wyprawę. Wszak prawdziwi badacze powinni być przygotowani do odkrywania tajemnic nowego terenu. Wcześniej też przygotowaliśmy w gromadach pytania, jakie nurtują zuchy, a na które odpowiedzi poszukają u gospodarzy.

Nasi gospodarze wchodzą w role przewodników. Otrzymują od nas prawdziwe identyfikatory. W zagrodach czekają już na nich przygotowane wcześniej (przez instruktorów harcerskich, rodziców i nauczycieli, a może też pań z koła gospodyń) rekwizyty i materiały do prezentacji i zajęć.

Jak zuchy będą odkrywać wiejską zagrodę?

Każda gromada rozpocznie zwiad w innym miejscu i co pół godziny będzie przechodziła do następnego. Równocześnie będą się odbywać zajęcia w następujących punktach:

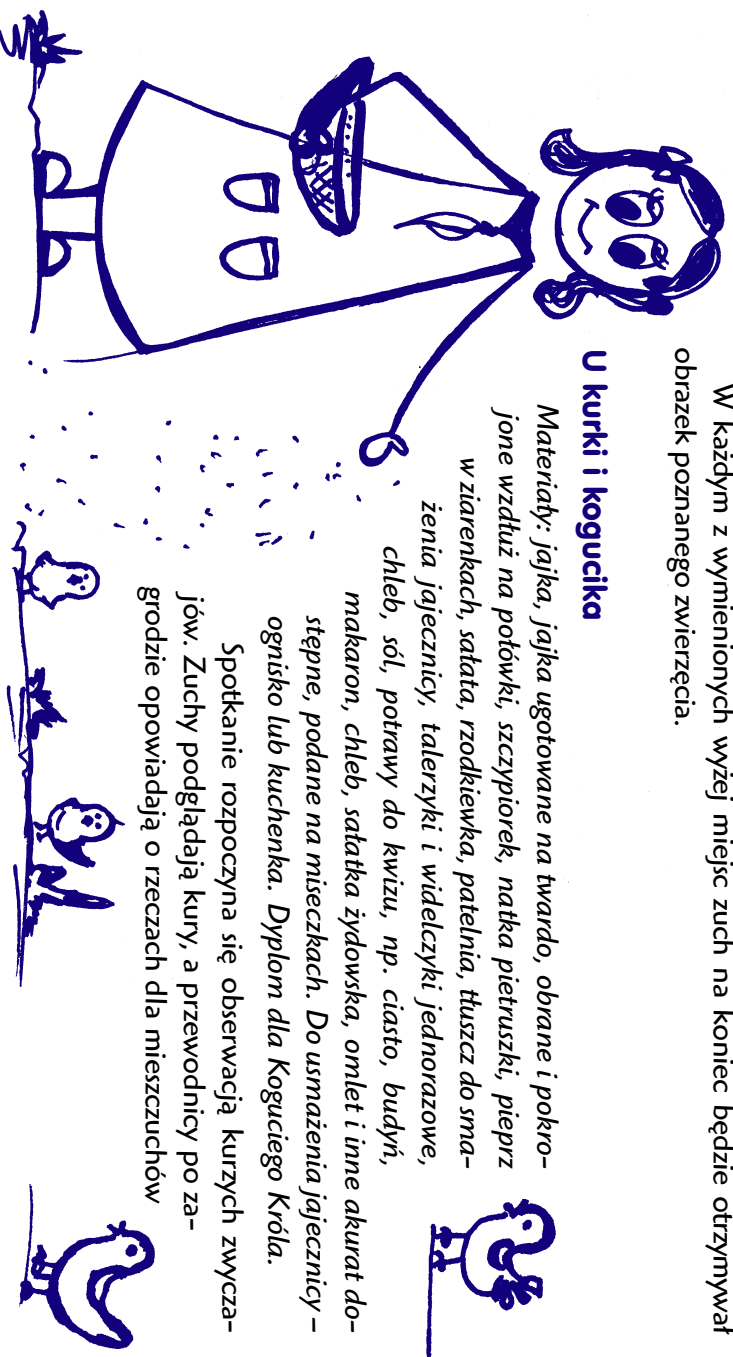
- ☼ U kurki i kogucika
- ☼ Kaczka Dziwaczka
- ☼ W gołębniku
- ☼ Co krowa daje?
- ☼ Spotkanie w chlewiku
- ☼ Wizyta w stajni
- ☼ Gęsia sprawa

W każdym z wymienionych wyżej miejsc zuch na koniec będzie otrzymywał obrazek poznanego zwierzęcia.

U kurki i kogucika

Materiały: jajka, jajka ugotowane na twardo, obrane i pokrojone wzdłuż na potówki, szczypiorok, natka pietruszki, pieprz w ziarenkach, sałata, rzodkiewka, patelnia, tłuszcz do smażenia jajecznic, talerzyki i widelczyki jednorazowe, chleb, sól, potrawy do kwizy, np. ciasto, budyni, makaron, chleb, sałatka żydowska, omlet i inne akuraty dostepne, podane na miseczkach. Do usmażenia jajecznic – ognisko lub kuchenka. Dyplom dla Koguciego Króla.

Spotkanie rozpoczyna się obserwacją kurzych zwyczajów. Zuchy podglądają kury, a przewodnicy po zagrodzie opowiadają o rzeczach dla mieszczuchów

tajemniczych: o tym, gdzie lokatorki kurnika składają jajka i jak często to robią, co lubią jeść, jak się nimi opiekuje, zwłaszcza, gdy wykluwają się kurczaczki. Pewnie niejedno dziecko wychowane na wsi opowie o niebezpiecznej przygodzie z kogutem i wspomni o kurach, które wydrapały i zjadły nasionka ze świeżo obsianej grządki.

1. Kwiz: spośród zgromadzonych tu potraw wybierzcie te, do których przyrządzenia użyto jaj.
2. W terenie ukryto tyle jaj, ile jest zuchów. Dzieci muszą je odnaleźć i na łyżkach dotransportować do miejsca kuchennego. Z rozbitych jajek zrobimy zabawę, a nie tragedię, to wpisane jest w straty! Tu drużynowy lub pomocnik (np. pani z koła gospodyń czy rady parafialnej) smażą jajecznicę, a dzieci w tym czasie z ugotowanych jajek, pieprzu, sałaty, szczypioru i natki pietruszki układają na talerzach „myszki w trawie”. Takie dzieła sztuki, podpisane oczywiście, trafiają do lodówki, by wieczorem, z dodatkiem majonezu (bezpieczeństwo!), mogły być wystawione na licytację lub po prostu spałosowane przez zaproszonych gości podczas wspólnej biesiady.
3. Ach, jak pachnie jajecznicą! Smacznego!
4. Posileni? No to pora na konkurs koguciego piania! Kto piękniej, kto głośniej, kto najwierniej naśladuje głos koguta? Koguciego Króla wybierają, rzecz jasna, same dzieci. Dostaje on w nagrodę... dyplom wypisany jak kura pazurem. Zwróćmy przy okazji uwagę dzieci na ten związek frazeologiczny, pani w szkole będzie kiedyś wdzięczna!

Kaczka Dziwaczka

Materiały: tekst wierszyka-piosenki, rekwizyty do piosenki (attributy fryzjera, aptekarza, praczki itd. wykonaną z treści piosenki), ewentualnie nagranie na kasecie, muzyka do tańca „Kaczuchy” i magnetofon na baterie, trochę kaczyczych piór do darcia pierza, jajka różnych ptaków i jajka kaczce, poszewki na jaśki, farby do malowania na materiale, pedzelki, kubeczki z wodą.

Spotkanie rozpoczyna się tradycyjnle, od podglądania ptaków. Najlepiej, gdy zuchy będą mogły pooglądać różne kaczki (cudnie, by pluskały się akuraty w kałużach...). Przewodnik po zagrodzie opowiada o nich, pokazuje dla porównania jajka różnych ptaków i kaczce.

1. Zuchy na pewno znają tekst „Kaczki Dziwaczki”, więc po krótkim przypomnieniu (wraz z przewodnikami po zagrodzie) przygotowują aktorskie wykonanie piosenki lub wierszyka, dzielą się rolami, dobierają rekwizyty i ćwiczą wykonanie. Właściwe wykonanie odbędzie się wieczorem podczas biesiady!

2. Pora sprawdzić cierpliwość zuchów! Chwila darcia pierza przy okazji pogawędki o zawartości pierzyn i poduszek. **Uwaga na alergików!!!**
3. Ukłon w stronę przemienności elementów zbiórki: tańczymy „Kaczuchy”!
4. Badacze i przewodnicy malują farbami poszewki na jaśki. To dopiero będą ozdoby sof, wersalek i tapczanów w dziecięcych pokojkach! Nie zapomnijmy ich wywiesić na sznurkach, niczym prania, podczas bielszady! Może wtedy zorganizujesz mały konkurs dla rodziców, czy potrafią odnaleźć dzieło swojego dziecka?

W gotębniku

Materiały: kartki, ołówki i długopisy, nitki, klej, nożyczki, mapa świata dla dzieci, galęzie do zawieszania gotąbków pokoju, list z zaszyfrowanym atramentem sympatycznym pytaniem: Czego symbolem jest gotąb?, świeczka, zapatki, tekst refrenu piosenki „Marzenia dzieci”.

*Marzenia, te duże i te małeńkie
Każdemu ułożą się w piosenkę.*

Niech dzieci będą królami,

Niech rządzą wszystkimi krajami.

I mocno, i mocno się chwycą za ręce,

To wojny, to wojny nie będzie już więcej!

Gotębie zdołamy obserwować zapewne tylko w locie, ale łatwo przyjrzeć się samemu gotębnikowi. Hodowla gotębi to popularne hobby wśród dzieci, potrafią godzinami opowiadać o swoich podopiecznych, ich udziale w lotach, dlatego przy odrobinie szczęścia znajdziemy przewodnika po zagrodzie, który odłoni przed nami tajemnice gotębiego mieszkania i jego lokatorów.

1. Zuchy w gotębniku znalazły list, muszą go odczytać, to ich pierwsze zadanie. Tekst zapisany jest sokiem z cytryny, więc odczytać go można po ogrzaniu kartki nad świeczką. W kręgu rady odpowiada-damy na pytanie: czego symbolem jest gotąb i rozmawiamy z dziećmi o wojnie i o pokoju.
2. W okolicy ukryte są karteczki z nazwami państw, gdzie toczą się obecnie wojny i gdzie mają miejsce konflikty na tle religijnym. Zuchy muszą je odnaleźć i przeczytać, ale mogą poruszać się tylko po wyznaczonych liniach, gdyż tylko tu są bezpieczne. Zadania należy rozmieścić tak, by dzieci musiały się pogimnastykować, zanim dosięgną do karteczek. A może nazwy te „napiszecie” dziurkując liście sałaty? To dopiero zuchy będą zdziwione!
3. Na mapie świata zaznaczcie wspólnie miejsca, gdzie potrzebny jest dziś szczególnie pokój.

4. Majsterka: gotąbek pokoju. Zuchy na białej kartce zgiętej na pół odrysowują swoją dłoń (zwróćmy uwagę na to, by sobie wzajemnie pomagały!). Kciuk to szyja i główka gotębia, na niej dorysowujemy tylko dzióbek. Pozostałe palce to skrzydła ptaka. Teraz zuchy wycinają kształt, a ponieważ kartka złożo-na była na pół, to otrzymują dwa skrzydła. W środek wsadźcie nitkę, sklejcie dolną część, a „piora” (czyli palce) podwińcie. Na gotowym gotąbku zuchy piszą życzenia pokoju dla dzieci z całego świata i wieza-ją je na przygotowanej wcześniej galęzi, którą potem wyeksponujecie na terenie bielszady.

Co krowa daje?

Materiały: mleko, kwaśne mleko, kubeczki i miseczki jednorazowe, rurki, płatki do mleka, truskawki, cukier, widelec do ich rozgniecenia, tekst wierszyka „Czarna krowa w kropki bordo gryzła trawę kręcąc mordą”.

Wspaniale byłoby, aby zuchy przy okazji spotkania z krową mogły przyjrzeć się też jej dojeniu. Może znajdzie się ktoś, kto pokaze robienie sera i masła? Są jeszcze gospodynie, które posiadają tę zanikającą już umiejętność. Jest duża szansa, że to spotkanie obali w wielu dzieciach wizję fioletowej latającej krowy z reklamy i w ich wyobraźni zaistnieje zwyczajna polska krasula!

1. Spotkanie z krową zacząć możemy tylko od spałaszowania płatków z mlekiem. Dobrze byłoby, gdy-byscie zgromadzili wiele różnych rodzajów płatków, tak by jedzenie stało się wielką zabawą w smako-wanie. Może przekonacie jakiegoś niejadka do mleka? Bez wątplenia to właściwy moment, by przy-wołać hasło „Pij mleko, będziesz wielki”.
2. Posilone i wzmocnione mlekiem zuchy mają dość siły, by wziąć udział w sztafecie szóstek. Na pastwi-sku zuchy będą musiały pokonać wiele przeszkód: wypić trochę mleka przez słomkę, przenieść szklankę pełną mleka słomem na czas, starając się nie wylać napoju, złapać „byka” na lasso czy przebiec kawatka trasy omijając „krowie placki”.
3. Dobrze, jeśli po drodze zuchy miały okazję zerwać kilka truskawek, jeśli nie, to owoce czekają przy-gotowane. Truskawki trzeba umyć, obrać i potem zuchy ugniatają je z cukrem, wrzucają do kwaśnego mleka, mieszają i... napój truskawkowy gotowy! W dzbankach wstawiamy go do lodówki, by wieszco-rem, w szklankach ozdobionych np. cytryną i cukrem, podać na biesiadzie.
4. Ostatnie zadanie to ćwiczenie dykcji. Zuchy uczą się wierszyka „Czarna krowa w kropki bordo gryzła trawę kręcąc mordą”, a potem wypowiadają go w różnym tempie i na różne sposoby. Zabawa gwa-rantowana, a ile śmiechu! Tylko uważa na zuchy z wadą wymowy, nie wolno dopuścić, by dzieci z nich kpiły!

Spotkanie w chlewiku

Materiały: glina do lepienia figurek, farby i pędzelki do ich pomalowania (na biesiadę), różne „smakotyki” do podkarmiania świnek, stroj Prosiaczka, warzywa, owoce i produkty pochodzenia wiejskiego do klimu smakowego, jednorazowe tyczeczki i śliniaczki.

Dziecko, które zaprosi nas do chlewika, zapewne obali błędną teorię o tym, jakoby świnki były brudnymi zwierzętami. Może przywoła też dzika jako leśnego krewnego Prosiaczka z „Kubusia Puchatka”?

1. Może zuchy będą mogły podkarmić świnki? Dobrze, by dzieci mogły same odkryć, co najlepiej smakuje zwierzętom. Obok chlewika mogą leżeć różne potencjalne smakotyki świnek i zuchy metodą prób i błędów ustalają menu zwierząt, u których goszczą.
2. Rozrobiona glina wygląda niemal jak błotko, w którym kąpieli uwielbiają świnki, dlatego w okolicy chlewika umożliwimy zuchom plastyczną przygodę. Zaproponuj dzieciom, by ulepiły z gliny figurki zwierząt, które hodowane są na wsi. W czasie wieczornej biesiady wyschnięte już figurki będą mogły dzieci wraz z rodzicami pomalować przy specjalnie przygotowanym do tego stole.
3. „Chrum, chrum, zawołała różowa świnka...” Czas na pląs, który zapewne wszyscy znają. Warto, by zuchy ułożyły zwrotki o wszystkich zwierzętach z zagrody, zatem: ko, ko, kwa, kwa, gę, gę, jja, jja... Zauważycie, że tworzymy właśnie program wieczornej biesiady? Wieczorem włączmy do zabawy rodziców!
4. Prosiaczek zaprasza dzieci na kim smakowy – z zawiązany- mi oczami zuchy zgadują, jakimi warzywami, owocami i produktami pochodzenia wiejskiego podkarmia je Prosiaczek. Nie zapomnimy rzecz jasna o miodku! Uwaga na mundury i ubrania dzieci – mogą się wybrudzić, jeśli Prosiaczek nie trafi prosto do buzi!

W stajni

Materiały: narzędzia, które wykorzystywano się do pracy w polu, gdy to jeszcze konie, a nie traktory i maszyny panowały w zagrodach, stroj dżokeja, bryczka, przyrządy do pielęgnacji koni, frotki, gumeczki do włosów, welenki lub mulliny, koralki, podkowy w nagrodę dla najlepszych jeźdźców, każda długowłosa dziewczynka powinna mieć przy sobie grzebyk albo szczotkę.

1. Jeśli mamy taką możliwość, to wielką frajdę sprawimy zuchom proponując im przejażdżkę bryczką. Mogłyby też dostać konia. Albo po prostu przyrzec się jego czyszczeniu i poprobować samodzielnie wykonać zabiegi pielęgnacyjne. Tylko wówczas koni musi być kilka, by zuchy nie zagłaskały ich na śmierć!

2. Trudno wyobrazić sobie spotkanie w stajni czy na wybiegu bez zabawy znanej i lubianej powzecznie „Wielkiej pardubickiej”. Zatem konie przygotowują się do wyścigów, podchodzą do linii startu, i... ruszyły!

ruszyły!

3. Konie słynne są ze swych pięknych końskich ogonów! Skoro zuchy już je wyczeszały, to teraz pora na zrobienie pięknych „końskich ogonów” dziewczynkom i nauczenie chtopców wyplatania warkoczków. Dzieci czeszą się wzajemnie, chtopcy z kolorowych mullin albo welenek również plotą warkoczki, które potem podarują dziewczynkom. Taka zabawa to świetne ćwiczenie zuchowych rączek, nieprawionych jeszcze w wykonywaniu małych precyzyjnych ruchów!
4. Zuchy poznają pląs „Furman”. Przy okazji tłumaczymy to słowo! Podczas biesiady pląs wykonamy razem, stara piosenka przypomni się na pewno niejednej mamie i babci!
5. Po paru minutach siedzenia w miejscu czas na krótki intensywny wysiłek: zabawa „Jeźdźcy na koni”.

Gęsia sprawa

Materiały: gęsie pióra ze stalówkami, tusz lub atrament (najlepiej w katanarzu), papier wyglądający na bardzo stary (poopalany, ziółknięty, troszkę wygnieciony), stół albo jakieś twarde podkładki, żeby wygodnie można było pisać, karta ze starej księgi opisująca historię wsi, woreczki z grochem lub fasolą.

Gęsi to zwierzęta nie zawsze pokojowo nastawione do człowieka, więc pewnie raczej pozostaną za jakimś ogrodzeniem. Nasz przewodnik po zagrodzie na pewno opowie nam o groźnej gęśiej przygodzie, gęsiach przysmakach, pokaże poduszkę wypchaną gęsimi piórami.

1. Przewodnik po zagrodzie pokazuje zuchom kartę ze starej księgi, która zapisana jest ozdobnym pismem, ale część tekstu jest nieczytelna, bo karta jest poplamiona przez kleksy atramentu. Zadanie dla dzieci to odczytanie treści z tajemniczej kartki. Jest na niej zamieszczona legenda na temat wsi, w której gościmy, wy tłumaczenie jej nazwy.
2. Zuchy, używając gęsiich piór, uczą się kreslić ozdobne litery, podobne do tych z karty z dziejami wsi. Każde dziecko na swym kawałku papieru próbuje napisać w ten sposób jedno zdanie na temat trwającej wyprawy i podpisuje się pięknie swoim imieniem i nazwiskiem, a może także nazwą gromady, do której należy. W ten sposób powstanie niezwykła kronika naszego spotkania, którą pokazemy w trakcie biesiady. Rodziców też możemy poprosić o wpisy!
3. Zuchy biorą przykład z gęsi, które chodzą z dumnie wysoko uniesionymi na wyprostowanych szyjach głowami. Dzieci kładą sobie na główki woreczki i wyprostowane tak, by woreczki nie pospadały, pokonują trasę wyznaczonego ślalomu.
4. W kręgu rady zapytaj zuchy, co znaczy słowo szarogęsić się. Zuchy opowiadają o sytuacjach, gdy ktoś się szarogęsi i zastanawiają się, czy im się to nie zdarza.

Popołudnie

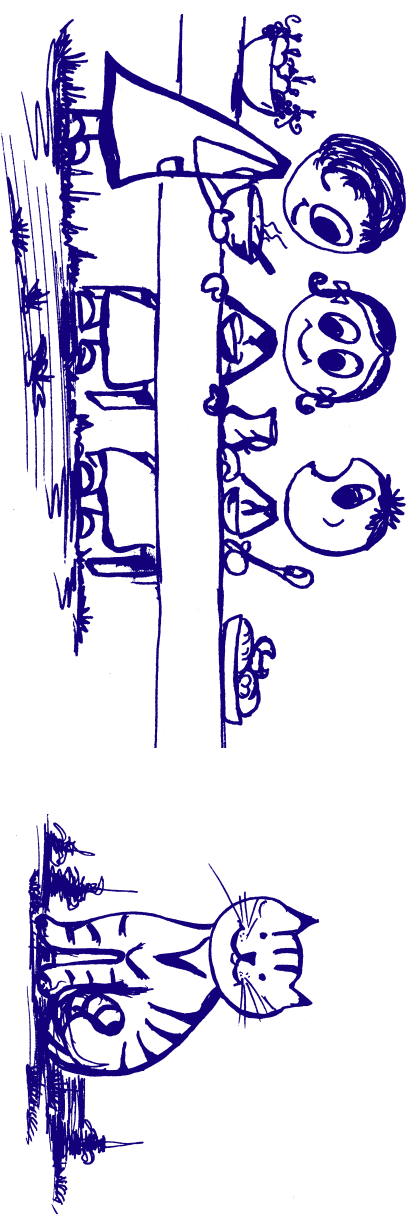
Po spotkaniu ze wszystkimi mieszkańcami zagrody i wykonaniu zadań badacze i ich dziełni przewodnicy spotkać muszą się na zaufanym obiedzie. Z pewnością zdofasz zorganizować wspólny posiłek.

Popołudnie to czas, by zuchy swobodnie (ale bezpiecznie!) pobawiły się z nowymi kolegami. Za to część kadry przygotowuje biesiadę. Trzeba wyeksponować wszystkie dzieła dzieci, które powstały przed południem. Warto przećwiczyć te piosenki, które mają być zaśpiewane dla zgromadzonych gości. Na biesiadę zaprosiście wcześniej rodziców zuchów oraz mieszkańców wsi i władze, więc trzeba przygotować dla nich miejsca. Na pewno nie poradzisz sobie we wszystkim sam, wszak cały czas masz pod opieką dzieci, więc pracować będzie na pewno sztab sprzymierzeńców.

Biesiada

To spotkanie powinno wszystkim przynieść dużo radości. Dzieci są spontaniczne, chętnie będą się chwaliły swoimi dziełami, niech wezmą rodziców za rękę i zaprowadzą w miejsca ekspozycji. Może rodzice zechcą kupić prace swoich dzieci? To wszystko zależy od konwencji, jaką przyjmiecie. Ważne, aby zuchy wraz z dziećmi, które były przewodnikami, mogły się zaprezentować publiczności. Jeśli zaplonie ognisko, jeśli pośrodku zasiądzie ktoś z gitarą i zanuci znaną piosenkę, na pewno stworzy się wspaniała atmosfera. Możesz zaproponować konkurencje, w których wezmą udział zaproszeni goście, a towarzyszyć im będą dzieci. Wszystko zależy od pomysłowości i zaradności podczas gromadzenia materiałów i środków do tego przedsięwzięcia. Uwaga: trzeba pamiętać, by zaproszonym gościom udzielić głosu!

Ważne, żeby się nie bać, solidnie przygotować i zaufać... swoim zuchom. Bo dzieci nie mają jeszcze w sobie barier, które każą się zamykać na drugiego człowieka i doskonale radzą sobie w kłopotliwych sytuacjach. Przetwarzaj zgromadzone tu pomysły, dodawaj swoje i ciesz się na to działaniem! Powodzenia w odkrywaniu wiejskiej zagrody!

Z torby wiejskiego listonosza

Moje harcerstwo wiejskie

Od kilkunastu lat w naszym Związku dyskutuje się o harcerstwie wiejskim. Podczas spotkań instruktorów i na łamach „Czuwaj” szuka się rozwiązań, które mogłyby wesprzeć często słabe metodycznie harcerskie drużyny wiejskie.

Powazną barierą dla harcerki i harcerzy na wsi jest brak środków finansowych, dlatego też mało harcerzy wyjeżdża na biwaki i obozy.

Prowadząc drużynę w podrzeszowskiej wsi, realizowałem program wymiany z drużyną typowo wiejską. Nasza wieś (a co się z tym wiąże – drużyna) ma dobry dostęp do wiejskiego życia, ponieważ graniczy z miastem. Na jednym z zimowisk hufca zaproponowano, abym zaczął współpracę z drużyną z odległej miejscowości. Rozpoczęliśmy realizację wspólnych zadań i często spotykaliśmy się z tą zaprzyjaźnioną drużyną. Dyrektorzy szkół, przy których pracują nasze drużyny, zawarli umowę. Wynikało z niej, że drużyna partnerska nocująca w szkole nie ponosiła żadnych opłat. Wspólnie pomagaliśmy sobie w obniżeniu kosztów, np. przez dostarczanie produktów żywnościowych. Ja wraz ze swoją drużyną, wyjeżdżając do naszych przyjaciół, mogłem poharcować po lesie, potropić zwierzęta. Drużyna przyjeżdżająca do nas mogła zwiędzać zabutki stolicy województwa. Harcerze z naszych drużyn wspólnie podnosili swoje umiejętności, zdobywali stopnie i sprawności, dobrze się przy tym bawili. Często organizowaliśmy wspólne zajęcia dla najmłodszych mieszkańców naszych miejscowości. My jako drużynowi wymienialiśmy się pomysłami i doświadczeniami w prowadzeniu drużyn. Pomiedzy naszymi harcerzami zawiązały się przyjaźnie i nieważna była odległość ok. 50 km, i tak często odwiedzali się oni w domach.

Muszę wspomnieć o spędzeniu czasu wolnego przez harcerzy na wsi podczas wakacji i ferii. Coraz mniej harcerzy wyjeżdża na biwaki i obozy, wiąże się to z brakiem pieniędzy. Wakacje i ferie można także wykorzystywać jako czas spotkań „drużyn partnerskich”. Tanim kosztem nasi harcerze mogą przeżyć wspaniałe przygody.

Mam nadzieję, że po przeczytaniu mojego artykułu zaczną powstawać w naszym Związku „drużyny partnerskie”. Trzeba pamiętać, że harcerstwo wiejskie jest szansą na rozwój naszej organizacji. Zachęcam do poszukiwania „drużyn partnerskich”, z którymi będziecie mogli współdziałać.

HO Sławomir Wilk

Hufiec Ziemi Rzeszowskiej

Jesteśmy instruktorkami

Jesteśmy instruktorkami hufca Działdowo, które prowadzą drużyny w środowiskach wiejskich. Zostałyśmy postawione przed faktem utworzenia drużyn, a nie kontynuacji działalności. Miało to swoje plusy, gdyż dzieci „nie miały” skazonych opinii na temat ZHP (nie miały żadnych). Trudnością zaś okazało się odpowiednie zainteresowanie dzieci naszą organizacją. Zadaniu sprostałyśmy, dzięki czemu drużyny istnieją, a członkowie składają Przrzeczenie Harcerskie.

Co udało nam się osiągnąć?

Dzięki przychylności dyrekcji szkół, przy których nasze drużyny istnieją, uzyskaliśmy pomieszczenia na harcówki. Zacieśnia się współpraca z samorządami gminnymi, co redukuje w pewnym stopniu problemy finansowe. Istnieje możliwość otrzymania autobusu szkolnego na różnego rodzaju wyjazdy (zimowiska, rajdy, biwaki).

Dzieci i młodzież ze środowiska wiejskiego są bardzo chętne do pracy, z ogromnym zaangażowaniem i sercem wykonują powierzone im zadania. Często wychodzą z własną inicjatywą przeprowadzenia akcji na rzecz środowiska lokalnego i nie tylko.

Z czym mamy największe problemy?

Nie ulega wątpliwości, że największym problemem są finanse. Ograniczają one uczestnictwo harcerzy w imprezach środowiskowych, członkowie nie oplatują składek, zimą kłopotem jest dojazd na zbiórki z okolic. Ponadto mają oni mniejszy dostęp do kultury.

Trzeba zwrócić też uwagę na większą patologię w środowiskach rodzinnych, co może powodować kłopoty z zachowaniem oraz zmniejszenie poczucia własnej wartości. Zdarza się, że drużyny wiejskie są wyalienowane poprzez drużyny miejskie.

Dlatego też odczuwa się brak jakichkolwiek pomocy programowych i metodycznych poradników z uwzględnieniem specyfiki środowiska wiejskiego.

Kwestią ważną jest też nasza dostępność dla drużyny i poszczególnej jej członków, gdyż na co dzień mieszkamy w innych miejscowościach, dlatego też i zbiórki odbywają się znacznie rzadziej niż powinny.

Drużynowa 22 DH „Biskopy” (Turza Wielka)

pwd. Magdalena Bierna

Drużynowa 15 DDH „Biedronki” (Gródko)

pwd. Katarzyna Burzyńska

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Gdzie szukać GOŚCIŃCA PRZYJAŹNI?	4
Którędy droga do GOŚCIŃCA PRZYJAŹNI?	8
Tęczowy Wór Pomysłów	22
Zuchowe spotkania w wiejskiej zagrodzie	44
Z torby wiejskiego listonosza	53

